

Министерство образования и науки Республики Казахстан

**Карагандинский государственный университет
имени академика Е.А. Букетова**

РУССКО-КАЗАХСКО-АНГЛИЙСКИЙ

С Л О В А Р Ь - С П Р А В О Ч Н И К

ПО ОРГАНИЗАЦИИ СТУДЕНЧЕСКОГО ДОСУГА

Караганда, 2014

УДК 81'374.822.394.26
ББК 65.9(2) 29я21
Р 88

*Рекомендовано к изданию Ученым советом
Карагандинского государственного университета им. академика Е.А.Букетова*

Авторы-составители
**С.К. Кентбек, К.Г. Гаркуша,
Ж.Т. Ныгметова, А.К. Китибаева**

Рецензенты
Б.А. Жетписбаева д.п.н., профессор КарГУ им. Е.А. Букетова
Р.А. Айкенова д.п.н., профессор КГМУ
Ж.А. Кожакметова к.иск., преподаватель ККИ им. Таттимбета

Р 88 Русско-казахско-английский словарь-справочник по организации студенческого досуга.– Караганды: Изд-во КарГУ, 2014. – 112 с.

ISBN 978-9965-39-462-1

Словарь-справочник представляет собой специализированное издание, в которое включены статьи, раскрывающие содержание понятий, составляющих профессиональный тезаурус современного организатора досуга, на русском, казахском и английском языках. Статьи словаря отражают специфику профессиональной деятельности организатора досуга студенческой молодежи, национальные особенности и современные тенденции развития данного вида профессиональной деятельности. Словарные статьи расположены в алфавитном порядке, что облегчает нахождение необходимых терминов и их определений. Словарь может оказать помощь в практической работе по организации досуга, составлении организационной документации, в переводе текстов по данной проблематике.

Предназначен для студентов и магистрантов языковых и неязыковых специальностей высших учебных заведений, по дисциплине «Иностранный язык», студентов специальности «Культурно-досуговая работа», изучающих проблемы организации студенческого досуга, а также всем заинтересованным лицам в организации студенческого досуга в рамках воспитательной работы.

УДК 81'374.822.394.26
ББК 65.9(2) 29я21

ISBN 978-9965-39-462-1

© **Авторы-составители**
**С.К. Кентбек, К.Г. Гаркуша,
Ж.Т. Ныгметова, А.К. Китибаева**
© **Карагандинский государственный
университет, 2014**

Предисловие

Настоящий Словарь представляет собой специализированное справочное издание, в которое включены статьи, раскрывающие содержание понятий, составляющих профессиональный тезаурус современного организатора досуга на русском, казахском и английском языках.

Актуальность разработки Словаря обусловлена следующим: необходимостью ресурсного оснащения процесса организации студенческого досуга в вузе в соответствии с современными требованиями, обеспечения единого толкования и перевода терминов и определений для одинакового их понимания и использования в практической работе; проявлением в современном досуге особенностей многонациональной культуры Казахстана; развитием сферы досуга студенческой молодежи, внедрением новых форм в организацию культурно-досуговой деятельности студентов.

Проведенный анализ показал, что разработаны и используются в практической деятельности организатора досуга педагогические терминологические словари, словари по социальной педагогике, культурологии, искусству, педагогике досуга. Однако специализированных словарных и справочных изданий, отражающих специфику организации студенческого досуга с учетом современных требований, охватывающих ключевые понятия данной сферы профессиональной деятельности, недостаточно.

Статьи в Словаре расположены в алфавитном порядке, что облегчает поиск нужного термина и его определения. Этому способствует и Алфавитный указатель, предложенный в конце.

Предложенный список литературы позволяет расширить знания по организации молодежного досуга.

Данное издание включает в себя лишь часть наиболее употребляемых в практике организации культурного досуга студентов терминов. Тем не менее, авторы уверены, что Словарь окажет реальную практическую помощь студентам, преподавателям, а также всем заинтересованным лицам в практической работе по организации досуга, составлении организационной документации, в переводе текстов по данной проблематике.

АЛҒЫС СӨЗ

Нағыз Анықтамалық сөздік мамандандырылған басылым болып саналады, қазіргі заманғы бос уақытты ұйымдастырушының орыс, қазақ, ағылшын тілдеріндегі кәсіби тезаурусын құрастыратын, түсініктердің мазмұнын ашатын мақалалар енгізілген.

Анықтамалық сөздік зерттемесінің өзектілігі келесідей түсіндіріледі: заманауи талаптар негізінде жоғары оқу орындарындағы студенттік бос уақытты ұйымдастыру үрдісін ресурстық жабдықтау қажеттілігімен, бірыңғай түсіндірмелерді, терминдердің аударылуын қамтамасыз ету және олардың бірдей түсінуін, тәжірибелік жұмыста қолданылуын анықтауға арналған; қазіргі кездегі бос уақытты ұйымдастырудағы Қазақстанның көпұлтты мәдениетінің ерекшеліктерін көрсетумен; студент жастардың тынығу ортасын дамытумен, студенттердің мәдени-тынығу қызметтерін ұйымдастырудағы жаңа үлгілерді енгізумен.

Өткізілген талдау бос уақытты ұйымдастырушының тәжірибелік қызметінде педагогикалық терминологиялық сөздіктердің, әлеуметтік педагогика, мәдениеттану, өнер, бос уақыт педагогикасы жөніндегі сөздіктердің қолданылатынын және жетілдірілгенін көрсетті. Бірақ мамандандырылған сөздік және анықтамалық басылымдарда заманауи талаптар есебі бойынша студенттік бос уақытты ұйымдастыру ерекшелігінің көрсетілуі, аталмыш кәсіби қызмет саласындағы негізгі түсініктердің қамтылуы жеткіліксіз.

Сөздіктегі мақалалар алфавит тәртібімен орналасқан, бұл керекті термин мен оның анықтамасын іздестіруді жеңілдетеді. Бұған соңында ұсынылған алфавиттік көрсеткіш мүмкіндік туғызады.

Ұсынылған әдебиеттер тізімі жастардың бос уақытын ұйымдастыру бойынша білімін кеңейтуге мүмкіндік береді.

Аталмыш басылым студенттердің мәдени бос уақытын ұйымдастыру терминдерінің тәжірибеде тек ерекше қолданылатын бөлігін қамтиды. Дегенмен авторлар Сөздіктің студенттерге, оқытушыларға, сонымен қатар бос уақытты ұйымдастыру турасында қызығушылық танытқан баршаға және ұйымдастыру құжаттамасының құрастырылуында, аталмыш мәселелер жиынтығы бойынша мәтіндер аудармасында нақты тәжірибелік көмек көрсете алатынына сенімді.

Preface

Present Dictionary presents specialized reference edition, which included articles, revealing the content of concepts, composing professional thesaurus of modern leisure organizer, in Russian, in Kazakh and in English.

The relevance of developing the Dictionary due to: the necessity of resource equipment of organizational process of the student leisure activities at the university according to the modern requirements, ensure a common interpretation and translation of terms and definitions for their identical meaning and using on practice; manifestation in modern leisure activities features of multinational culture of Kazakhstan; development the sphere of leisure of students, introduction of new forms to organization of student's cultural and leisure activities.

The analysis showed that in practical activity of leisure activity's organizer, pedagogical glossaries, dictionaries of social pedagogy, culturology, art, pedagogy of leisure activities, were developed and. However, specialized dictionary and reference publications, reflecting the specific organization the student leisure activities to all modern standards, covering key concepts this sphere of professional activity, isn't enough.

Articles in the Dictionary are in alphabetical order, making it easier search for the appropriate term and its definition. It contributes to the Alphabetical Index, proposed in the end. Proposed list of references permits to extend the knowledge on the organization of youth leisure.

Present edition includes just the part of the most used terms in practice of student's leisure activity's organization. Nevertheless, authors assure, that Dictionary will have real practical assistance to students, tutors, as well as all interested people in the practical work of leisure activities, compiling organizational documentation, while translation of texts on the subject.

Содержание

Нормативные источники	7
Словарь	8
Алфавитный указатель	101
Литература	108

Репозиторий КарГУ

Нормативные источники

- Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319-III (с изменениями и дополнениями по состоянию на 04.07.2013 г.) [1];
- Закон Республики Казахстан «О культуре» от 15 декабря 2006 года № 207 [2];
- Закон Республики Казахстан «О государственной молодежной политике в Республике Казахстан» от 7 июля 2004 года № 581-II (с изменениями и дополнениями по состоянию на 03.07.2013 г.) [3];
- Закон Республики Казахстан «О государственных символах Республики Казахстан» от 4 июня 2007 года № 258 [4];
- Закон Республики Казахстан «О языках в Республике Казахстан» от 11 июля 1997 года № 151-1, с изменениями и дополнениями по состоянию на 27 июля 2007 года [5];
- Закон Республики Казахстан «О праздниках в Республике Казахстан» от 13.12.2001 № 267-2 [6];
- Закон Республики Казахстан «О внесении дополнения в Закон Республики Казахстан «О праздниках в Республике Казахстан» от 25 июня 2008 года № 47-IV – ЗРК [7];
- Закон Республики Казахстан «О внесении дополнения в Закон Республики Казахстан «О праздниках в Республике Казахстан» от 14 декабря 2011 года № 509-IV – ЗРК [8];
- Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 годы [9];
- Доктрина национального единства [10];
- Стратегия «Казахстан 2050: новый политический курс состоявшегося государства» [11];
- Концепция государственной молодежной политики Республики Казахстан до 2020 года «Казахстан 2020: путь в будущее» [12];
- Казахстанский путь-2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее: Послание Президента страны Н.А. Назарбаева народу Казахстана.

Словарь

А

Автор – физическое лицо, творческим трудом которого создано произведение; творец произведения искусства (литературного, музыкального и др.) и вообще всякого произведения ума, воплощенного искусством.

Айтыс (каз. *айт* – говори, *айтысу* – состязаться, схватиться, поспорить) – форма казахского устного музыкально-поэтического творчества; соревнование на лучшее и остроумнейшее мгновенное сочинение (импровизацию) стихов; музыкально-поэтическое состязание акынов. Виды айтыса: обрядовый «*жар-жар*», исполняемый юношами и девушками на свадьбе; *айтыс акынов* – самый сложный вид айтыса, требующий высокого мастерства поэтической импровизации и высокого уровня развития поэтической традиции.

Академическая одежда (англ. *academic dress*) – традиционная церемониальная одежда представителей научных образовательных учреждений. История академи-

Автор – шығармашылық еңбегімен шығарма туғызған жеке тұлға; өнермен шыңдалған қандайда болмасын жалпы ақыл – ой туындыларының және өнер туындыларының (әдеби, ән-күй және т.б.) туындыгері.

Айтыс (қазақша – айт, *айтысу* – жарысу, дауласу) – қазақтың ауызша музыкалық-поэтикалық шығармашылығының формасы; суырып салма акындардың ауызша өлең түріндегі сөз жарысы; акындардың музыкалық-өлең жарысы. Айтыстың түрлері: «*жар-жар*», бозбала мен бойжеткендердің үйлену тойларында шырқайтын әдет-ғұрып әні; *акындар айтысы* – акындық шеберліктің суырып салып айтуда және акындық дәстүрдің дамуының жоғары деңгейін талап ететін айтыстың ең қиын түрі.

Академиялық киім (ағыл. *academic dress*) – ғылыми білім мекемелері өкілдерінің дәстүрлі киімі. Академиялық киім тарихының түптамасы орта ғасырларда жатыр.

Author – private person whose creative work is produced, the creator of an art work (of literary, musical, etc.) and, generally, all the works of mind embodied by art.

Aytys (Kaz. *ayt* – say, *aytysu* – to compete) – Kazakh oral form of musical and poetic creativity, competition for the best and witty instant composition (improvisation) verses; musical competition of akyns. Types of aytys: ritual "zhar-zhar" performed by boys and girls at the wedding; *aytys of akyns* - the most difficult kind of aytys requiring high skill in improvisation and high level of poetic tradition.

Academic clothing (Eng. *academic dress*) – traditional ceremonial clothing, representatives of scientific educational institutions. History of academic dress is rooted in the Mid-

ческой одежды корнями уходит в Средневековье. Старейшие университеты Европы выросли из церковных учебных заведений, поэтому студенты и преподаватели носили практически монашескую одежду. Первоначально эта одежда была повседневным платьем, а не торжественным облачением. В настоящее время ее носят на особой церемонии. Состоит из мантии и головного убора. *Мантия* – часть академической одежды, накидка с капюшоном, рукавами или прорезями для рук. *Головной убор* – четырехугольная шапочка-конфедератка с кисточкой. По расположению кисточки можно узнать академическую степень: если она справа, то перед вами студент, если слева – дипломированный специалист. При получении диплома проводят церемонию перебрасывания кисточки с одной стороны на другую. Академическая одежда символизирует ученую степень и различается по цвету и фасону.

Еуропаның көне университеттері шіркеу мекемелерінен жетілген, сондықтан студенттер мен оқытушылар көбінесе шіркеу киімдерін киген. Ең алғашында бұл киім салтанатты діни киім емес, тек күнделікті көйлек болып табылған. Қазіргі кезде академиялық киімді ерекше салтанатты кештерде киеді (көптеген көне университеттерде әлі күнге дейін киілуіде). Академиялық киім мантия және бас киімнен тұрады (конфедератка). *Мантия* – академиялық киімнің бөлігі, жеңі бар немесе қол шығаруға арналған кесіндісі бар күләпара мен жамылғы. Қазіргі таңда академиялық мантия түстерімен және үлгісімен ерекшеленіп ғылыми дәреженің белгісі болып табылады. Жалпы академиялық киім ғасырлар бойы еш өзгеріске түскен жоқ. *Бас киім* – академиялық киімнің бөлігі, шетінде шашағы бар төртбұрышты конфедераттық-бөрік. Қазіргі таңда бұл академиялық жетістік пен ғылыми дәреженің белгісі.

dle Ages. Europe's oldest universities grew out of church educational institutions, so students and teachers wore almost monastic clothes. Originally it was a casual dress clothes, but not solemn vestments. Nowadays it is worn at a special ceremony. It consists of the mantle and headgear. *Mantle* is a part of academic clothing cape with cowl, sleeves or slits for hands. *Headgear* - quadrangular cap with a tassel. The academic degree can be found by position of tassel: if it's on the right, this is a student, if it is on the left - certificated specialist. When the final diploma ceremony is conducted the tassel is thrown from one side to another. Academic clothing symbolizes a degree and varies in color and style.

Акын (каз. *ақын*; древне-

Акын (көне түрік тілінен

Акын (Kaz. *ақын*; Oldturk.

тюрк. *акун* – набег, захват; перс. *ахунд* – ученый, образованный, уважаемый, умный человек) – мастер поэтического слова, поэт-импровизатор у казахов и некоторых других народов Средней Азии. Акын импровизирует в форме рифмованного речитатива под аккомпанемент домбры. Акыны вступают друг с другом в поэтические состязания-айтысы.

Акция (лат. *actio* – действие) – выступление, предпринимаемое для достижения какой-либо цели (например, политическая акция, дипломатическая акция).

Альма-матер (лат. *alma mater* – кормящая мать) – старинное неформальное название учебных заведений – университетов, как организаций, питающих духовно. В современной лексике выражение «альма-матер» образно означает учебное заведение, в котором учится или учился упоминаемый человек.

Амплуа (франц. *emploi* – применение) – род ролей, соответствующий сценическим данным актера.

акун – шабуыл, жаулау; парс. *ахунд* – дана, оқыған, сыйлы, ақылды адам) – поэтикалық сөз өнерінің шебері, Орта Азия елдері мен қазақтарда суырып салма өнерінің иесі. Акын рифмалық сөз мәйегінен тақпаққа салып домбыра арқылы тақырыптың мазмұнын жеткізеді. Акындар бір-бірімен поэтикалық айтысқа түседі.

Акция (лат. *actio* – әрекет ету) – белгілі бір мақсатқа жетуде әрекет ету, сөз сөйлеу (мысалы, саяси акция, дипломатиялық акция).

Альма матер (лат. *alma mater* – тамақтандыратын, жарылқағыш ана) – рухани тұрғыдан байытатын университеттердің, мекемелердің, оқу орындарының көне бейресми атауы. Қазіргі кездегі лексикада «альма матер» образды түрде аталмыш адам оқитын немесе оқыған оқу орнын білдіреді.

Амплуа (франц. *emploi* – қолдану) – актердің өз бойындағы табиғи ерекшелігіне қарай әртүрлі рөлдерге маман-

akun – raid, capture; Pers. *akhund* – scholar, educated, respected, intelligent) – master of the poetic word, the poet – improviser of Kazakhs and in some other Central Asian countries. Akyn improvises in the form of rhymes recitative accompaniment under dombra. Akyns come together in poetic competitions – aytys.

Action (Lat. *actio* – action taken to achieve any goal (eg, political action, diplomatic action).

Alma mater (Lat. *alma mater* – nursing mother) – the ancient informal name of educational institutions – universities as organizations, which nurture spiritually. In modern lexicology the word «alma mater» means an educational institution.

Theatrical character (Fr. *emploi* – employment) – a sort of roles, according to the corresponding stage image of an actor.

дануы.

Ансамбль (франц. *ensemble* – вместе) – группа музыкантов, выступающих совместно (в зависимости от количества исполнителей различают *дуэт*, *трио*, *квартет* и др.); музыкальные произведения для ансамбля исполнителей (название таких произведений зависит от количества музыкантов – *дуэт*, *трио*, *квартет* и др.). Различают вокальные, инструментальные, вокально-инструментальные, хореографические ансамбли, ансамбли песни и пляски.

Арнау – в казахской музыкальной культуре песня или күй-посвящение. Арнау создавались в честь друга, учителя, любимого коня, посвящались родной природе (Курмангазы «Алатау», Таттимбет «Саржайлау»), любимой девушке и т.д. Арнау часто носит импровизационный характер и создается «сиюминутно», исполняется и посвящается конкретному событию, человеку.

Ассамблея народа Казахстана – консультативно-совещательный

Ансамбль (фран. *Ensamble* – бірге) – бірігіп ән салатын әншілер (орындаушылардың санына қарай – *дуэт*, *трио*, *квартет* және т.б. бөлінеді). Ансамбльдегі орындаушыларға арналған музыкалық шығармалар (бұндай шығармалардың атауы музыканттардың санына байланысты болады – *дуэт*, *трио*, *квартет* және т.б.). Ансамбльде вокалдық, аспаптық, вокалды-аспаптық, хореографиялық, сонымен қоса, ән және би ансамблі деп ажыратуға болады.

Арнау – қазақтың музыка мәдениетінде жыр мен күй арнаулары. Арнау жолдасқа, ұстазға, тұлпарға, туған өлкеге (Курмангазының «Алатау» шығармасы, Таттимбеттің «Саржайлау» шығармасы), сүйікті қызға және т.б. арналады. Арнау көбінесе белгілі бір нақты оқиғаға, адамға арнап – әп-сәтте суырып салып айтылады.

Қазақстан халқы Ассамблеясы – 1995 жылғы 1 наурызда Қазақстан

Ensemble (Fr. *ensemble* – together) – a group of musicians performing together (depending on the amount of distinguished artists *duo*, *trio*, *quartet*, etc.); music for ensemble artists (name of such products depends on the number of musicians – *duo*, *trio*, *quartet*, etc.). It is distinguished by vocal, instrumental, and instrumental, choreographic, song and dance ensembles.

Arnau – in Kazakh musical culture - kui song or dedication. Arnau created in honor of a friend, a teacher, favorite horse, devoted mother nature (Kurmangazy "Alatau", Tattimbet "Sarzhaylau"), sweetheart, etc. Arnau is often improvisational nature and created "momentary" it is performed and dedicated to a particular event, person.

The Assembly of People of Kazakhstan – an advisory organ under the Head of

орган при Главе государства; образована в соответствии с Указом Президента Республики Казахстан от 1 марта 1995 года. Первоначальное название – *Ассамблея народов Казахстана*; переименована в 2007 году. Идея создания Ассамблеи была впервые высказана в 1992 году, на Первом Форуме народов Казахстана, посвященном первой годовщине Независимости. Ассамблея создана с целью: развития национальных языков и традиций Казахстана; расширения интеграционных связей с международными организациями; формирования казахстанской идентичности путем консолидации этносов Казахстана; формирования и распространения идей духовного единства, укрепления и сохранения дружбы народов и международного согласия.

Аудио (лат. *audio* – слышу) – термин, относящийся к звуковысотным технологиям; звук, записанный на звуковом носителе; процесс записи и воспроизведения звука;

Республикасының Президентінің Жарлығымен Мемлекет басшысы жанындағы консультативті-кеңесші орган. Ең алғашқыда *Қазақстан халықтарының Ассамблеясы* деп аталды. Кейін 2007 жылы атауы өзгертілді. Халықтар Ассамблеясын құру туралы идеяны ең алғаш рет Н.Ә. Назарбаев 1992 жылы Қазақстан халқының Тәуелсіздігіне бір жыл толғанына арналған Бірінші Форумда айтты. Ассамблеяның мақсаты Қазақстан территориясында тұратын халықтардың ынтымақтастығын, тіл бірлігін сақтау; халықаралық бірлестіктердің интеграциялық байланысын дамыту; Қазақстан этностарының консолидациясы арқылы қазақстандық тұтастықты құру; этникалық байланыстың дамуына ықпал ету, рухани бірлік идеясын жан-жақты дамыту болып табылады.

Аудио (лат. *audio* – есту) – дыбыс технологиясының жалпы ұғымы. Көп жағдайда аудио деген ұғымды тасымалдаушы құрылғыға жазылған дыбысты айта-

State; formed in accordance with the Decree of the President of the Republic of Kazakhstan dated March 1, 1995. Original name – *the Assembly of Peoples of Kazakhstan*; renamed in 2007. The idea of creation of the Assembly was stated in 1992, at the First Forum of the Nations of Kazakhstan, marking the first anniversary of Independence. Assembly created for the development of national languages and traditions of Kazakhstan; enhanced integration – with international organizations in forming the Kazakhstani identity by consolidation ethnic groups of Kazakhstan; the formation and dissemination of ideas do Nations High unity, strengthening and with peoples' Friendship – storage-function and inter-ethnic harmony.

Audio (Lat. *audio* – hear) - a term referring to the pitch technologies, recorded on a sound device, the process of recording and playback of sound, sound recording and sound re-

звукозаписывающая и звуковоспроизводящая аппаратура.

ды. Сонымен қоса, аудио-дыбыс жазғыш және дыбыс ойнатқыш құрал, дыбысты ойнату деп те қарастырады.

corder and sound reproducer .

Аудиовизуальный (лат. *audio* – слышу и *visualis* – зрительный) – основанный на одновременном восприятии слухом и зрением.

Аудиовизуалды (лат. *audio* – есту және *visualis* – көру) – бір мезетте есту және көру арқылы қабылдау.

Audio-visual (Lat. *audio* – hear and *visualis* – eye) – based on the simultaneous perception of the case hamster and vision.

Аудитория (лат. *audientia* – место для слушания) – 1) группа людей, воспринимающая предназначенную для них информацию, – слушатели лекций, докладов, радиопередач, зрители телепрограмм; 2) помещение для лекций, докладов; 3) общее обозначение посетителей Интернета.

Аудитория (лат. *audientia* – тыңдау орны) – 1) белгілі бір ақпаратты тыңдап отырған қауым, адамдар тобы, дәріс, баяндама, радиохабар тыңдаушылар, телебағдарлама көрермендері; 2) баяндама, дәріс оқитын орын; 3) Интернет желісінде – белгілі бір сайт, портал, кешен қонақтарын айтады.

Auditorium (Lat. *audientia* – a place for the hearing) – 1) a group of people perceives informing them – students lecture, reports, radio, television viewers, and 2) a room for lectures, reports, and 3) total designation of Internet visitors.

Б

Бальные танцы – группа парных танцев, которые танцуются в специальных помещениях. Спортивные бальные танцы делятся на европейскую и латиноамериканскую программы. Европейская программа: медленный вальс, танго, венский вальс, медленный фокстрот, квикстеп (быстрый фокстрот); латиноамериканская: самба, ча-ча-ча, румба, пасо-

Бал билері – арнайы жерде билейтін жұптық билер тобы. Спорттық бал билері еуропалық және латынамерикалық деп аталатын бағдарламаларға бөлінеді. Еуропалық бағдарламаға жататындар: баяу вальс, танго, вендік вальс, баяу фокстрот, квикстеп (жылдам биленетін фокстрот). Латынамерикалыққа: самба, ча-ча-ча, румба,

Ballroom dancing – a group of partner dance that dance in special premises. Ballroom dancing is divided into European and Lat. American programs. European program: slow waltz, tango, Viennese waltz, slow foxtrot, quickstep (foxtrot). Latin American: samba, cha-cha-cha, rumba, pasodoble, jive. Ballroom dancing is of huge popularity among people of all ages, tournaments in

добль, джайв. Бальные танцы пользуются огромной популярностью среди людей разного возраста, по ним проводятся турниры по всему миру.

Бард (кельт. *bardos* – провозглашать, петь) – певец, исполнитель собственных песен на собственных стихах.

Беседа – метод получения необходимой информации на основе вербальной коммуникации. Применяется в различных сферах человеческой деятельности.

В

Вандализм – бессмысленное разрушение объектов материальной культуры, произведений искусства, исторических памятников. Преступление против общественной безопасности, заключающееся в осквернении зданий или иных сооружений, порче имущества на общественном транспорте или в иных общественных местах.

Вербальный

пасодобль, джайв. Бал билері адамдардың әр түрлі жас арасында үлкен атаққа ие және осы би бойынша дүние жүзілік турнирлер өткізіледі.

Бард (кельт. *bardos* – жариялау, ән айту) – өз өлеңінің сөзіне ән шығаратын орындаушы, әнші.

Әңгіме, сұхбат – вербалдық коммуникация негізінде қажетті ақпаратты алу әдісі. Әр түрлі саладағы адам қызметінде кенінен қолданылады.

Вандализм – кең мағынасында материалдық мәдениет нысандарын, өнер туындыларын, тарихи ескерткіштерді мәнсіз құрту, бүлдіру, сындыру, жою. Қоғамдық қауіпсіздікке қарсы жаңсалатын қылмыс түрі. Қазіргі таңда кең тараған вандализм түрлері: ғимараттардың қабырғаларын, мүліктерін бұзу, қоғамдық орындардағы немесе қоғамдық көліктегі мүліктерді қирату; бүлдіру.

(лат. **Вербалды** (лат. *verbalis* –

ballroom dancing are held worldwide.

Bard (Kelt. *bardos* – proclaim, sing) – singer, artist of one's own songs on their own poems.

Conversation – the method of obtaining the necessary information based on verbal communication. Applied in various spheres of human activity.

Vandalism – wanton destruction of the objects of material culture, art, historic monuments. Offense against public safety, consisting of vandalizing buildings or other structures, damage properties on public transport or in other public places.

(Lat. *verbalis* –

verbalis – словесный) – сөздік) – ауызша verbal) – a term denoting a method of transmitting information oral form. *Verbal communication* – verbal communication, based on the ability to speak, listens and writes.

Визуальный (лат. *visualis* – зрительный) – видимый, воспринимаемый глазами. **Визуалды** (лат. *visualis* – көру) – қарапайым және айқын көзбен көру, бақылау. **Visual** (Lat. *visualis* - viewer) – see, perceived by eyes.

Виртуальный – способный к действию, возможный; не существующий непосредственно сам по себе, но способный возникнуть при наличии известных условий. **Виртуалды** – әрекетке қабілеті, мүмкіндігі бар, өзімен-өзі ғана, бірақ белгілі жағдайларда ғана пайда болу қабілеті бар. **Virtual** – capable of action, possible, not just existing in itself, but able to appear under known conditions.

Вокал (лат. *vox* – голос, *vocalis* – звучащий) – искусство пения; исполнение музыки голосом. Виды вокального искусства: сольное (одиночное, одноголосное); ансамблевое (групповое); хоровое (массовое) пение. По жанрам различают: народное, оперное (академическое), эстрадное пение. **Вокал** (лат. *vox* – дауыс, *vocalis* – сыңғырлаған) – ән айту өнері; музыканы дауыспен орындау. Вокал өнерінің түрлері: соло (жеке, жеке дауысты); ансамбльді (топпен); хормен (жаппай) ән айту. Вокал өнерінің негізгі жанрлары: халықтық, опералық (академиялық), эстрадалық ән айту. **Vocal** (Lat. *vox* – voice, *vocalis* – sound, capable to sound) – the art of singing; execution of music, voice. Types of vocal art: solo (single, monophonic) ensemble (group), choral (mass) singing. By genres one can distinguish: folk, opera (academic) and pop.

Воля – способность к выбору деятельности и внутренним усилиям, необходимым для ее осуществления. Для волевого акта характерно не переживание «я хо- **Еркіндік** – ішкі күш пен қызметке таңдау жасау қабілеті және оны жүзеге асыру қажеттілігі. Ерік әрекетін жүзеге асыра отырып, адам «мен қалаймыннан» гөрі «ке- **Will** – the ability to choosing activities and internal efforts required to implement it. For an act it is not specific experience of “I want”, but an experience of “should”, “I must”, the

чу», а переживание «надо», «я должен», осознание ценностной характеристики цели действия. Волевое поведение включает принятие решения, часто сопровождающееся борьбой мотивов (акт выбора), и его реализацию.

Воспитание – целенаправленная и систематическая деятельность, ориентированная на формирование личности в соответствии с действующими в обществе нормативными моделями; социально и педагогически обусловленный процесс раскрытия сущностных сил человека, его потенциальных возможностей.

Г

Гаудеамус (лат. *Gaudeamus igitur* – Давайте будем радоваться) – старинная студенческая песня (гимн) на латинском языке. Название образовано по первому слову песни «*Gaudeamus igitur*». «Гаудеамус» восходит к песням вагантов – средневековых бродячих певцов, среди которых были и студенты. Сочинен в XIII-XIV в. предположительно студентами Гейдельбергского

рек», «менің істеуім керек» толғаныстарын мақсат етіп, сыннан өткен талаптарға қарсы тұрады. Еркіндік әрекетімен шешім қабылдау, көбінесе, себептермен күрес және оны жүзеге асырумен қатар жүреді.

Тәрбие – қоғамдағы нормативті модельдерге сай, әлеуметтік және педагогикалық үрдісте адам күшінің маңызы, мүмкіндіктері ашылған жеке тұлғаны қалыптастыруға бағытталған, мақсатты көздейтін жүйелі қызмет.

realization of value target characteristics action. Volitional behavior involves deciding, often accompanied struggle of motives (the act of choice), and its implementation.

Upbringing – deliberate and systematic activities are oriented to form personality in accordance with current social regulatory models, socially and educationally due process of discovering the essential powers of man, his potential possibilities.

Гаудеамус (лат. *Gaudeamus igitur* – Кел куанайық) – латын тіліндегі ескі студенттік ән (ұран). Әннің «*Gaudeamus igitur*» деген бірінші сөзінен әнұранның атауы қойылған. «Гаудеамус» әні ортағасырдағы ваганттардың әніне ұқсас. Ваганттар дегеніміз – ортағасырдағы қаңғыған әншілер, олардың ішіне студенттер де кірген. Бұл өлең шамамен XIII неме-

Gaudeamus (Lat. *Gaudeamus igitur* – Let us joy) – Former student song (anthem) by Latin language. Formed by first name lyrics «*Gaudeamus igitur*». "Gaudeamus" goes back to the vagrants - medieval wandering singers, among whom were students. It was written in the XIII-XIV century presumably by students at Heidelberg University. Melody written in the XV century Flemish composer Okengeym. First pub-

университета. Мелодию написал в XV веке фламандский композитор Окенгейм. Впервые опубликованная в 1776 году, песня «Гаудеамус» стала своеобразным атрибутом (символом) студенчества. Исполняется на студенческих форумах, акциях, праздниках. Хоровое звучание гимна очень эффектно.

се XIV ғасырларда Гейдельберг университетінің студенттерімен жазылған, ал әнін XV ғасырда фламандық композитор Окенгейм жазған. Ең алғаш рет әнұран 1776 жылы жарияланған. Ол студенттік өмірдің өзіндік символы болып табылады. Көбінесе студенттік форумдарда, акцияларда, студенттерге арналған мерекелік шараларда орындалады. Әнұранның хормен айтылуы өте әсерлі.

lished in 1776, the song "Gaudeamus" became a kind of students attribute (symbol). Performed in student forums, promotions, celebrations. Choral anthem sound very impressive.

Текст

Gaudeamus igitur,
Juvenes dum sumus!
Post jucundam juventutem,
Post molestam senectutem
Nos habebit humus!

Vivat academia!
Vivant professores!
Vivant membrum quodlibet!
Vivant membra quaelibet!
Semper sint in flore!

Vivat et Respublica
Et qui illam regunt!
Vivat nostra civitas,
Mecenatum caritas,
Qui nos hic protegunt!

Подстрочный перевод

Будем веселиться,
пока мы молоды!
Жизнь не вечна – после приятной
юности и тягостной старости
уйдем в другой мир.

Да здравствует академия!
Да здравствуют преподаватели!
Да здравствует каждый
И все вместе!
Пусть всегда они процветают!

Да здравствует и государство,
И те, кто им правит.
Да здравствует наша община,
Милость меценатов, которые
нам покровительствуют!

Gau - de - a - mus i - gi - tur, ju - ve - nes dum
 su - - - mus! post ju - cun - dam ju - ven - tu - tem
 post mo - le - stam se - nec - tu - tem nos ha - be - - bit
 hu - - - - - mus, nos ha - be - bit hu - - - - - mus.

Геральдика (лат. *heraldus* – глашатай) – гербоведение; специальная дисциплина, занимающаяся изучением гербов. Геральдика точно определяет, что и как может быть нанесено на государственный герб, фамильный герб, герб города, герб корпорации (фирмы) и т.д., объясняет значение тех или иных символов.

Геральдика (лат. *heraldus* – жаршы) – елтаңбатану, елтаңбаны зерттеумен айналысатын, арнайы пән. Геральдика мемлекеттік елтаңбада қандай нышандар белгіленген жөнінде мәліметтерді түсіндіріп, нақты анықтайды.

Heraldry (Lat. *heraldus* - herald) – heraldry; special disciplines, who studies coats of arms. Heraldry determines exactly how and what can be applied to the statehood arms, family crest, coat of arms of the city, coat of corporation (Company), etc., explains the meaning of certain characters.

Гимн (греч. *hymnos*) – торжественная, хвалебная песня. Существуют гимны государственные, революционные, военные, религиозные, в честь какого-нибудь героя, праздника, события и т.д. В большинстве государств гимн – официально принятая эмблема

Әнұран, гимн (греч. *hymnos*), – салтанатты, мадақтау әні. Мемлекеттік, революциялық, әскери, діни немесе белгілі бір мерекеге, батырға немесе т.б. байланысты әнұран түрлері бар. Көпшілік мемлекеттерде әнұран – елдің ресми эмблемасы

Нұтн (Greek *hymnos*) – solemn, songs of praise. There are state hymns, revolutionary, military, religious, in honor of some hero, holiday, events, etc. In most states anthem - officially adopted the emblem of the country. National Anthem of the Republic of Kazakhstan,

страны. Государственный Гимн Республики Казахстан наряду с Государственным Гербом и Государственным Флагом является Государственным символом страны. С января 2006 года гимном Республики Казахстан стала песня, написанная в 1956 году «Менің Қазақстаным» с внесенными изменениями. Автор музыки – композитор Шамши Калдаяков, авторы слов Жумекен Нажимеденов (1956 год), Нурсултан Назарбаев (2005 год). При исполнении гимна на официальных церемониях присутствующие должны вставать и прикладывать ладонь правой руки к левой стороне груди [4].

Государственные праздники – праздники, посвященные событиям, имеющим общественно-политическое значение, а также традиционно отмечаемые гражданами Республики Казахстан. Празднование может сопровождаться проведением официальных мероприятий. Официально установленными государственными праздниками в Республике Казахстан являются: Новый

ретінде ұсынылады. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Әнұраны, Мемлекеттік Елтаңбамен, Мемлекеттік Туымен елдің Мемлекеттік нышаны болып есептеледі. 2006 жылдың қаңтарынан бастап Қазақстан Республикасының Әнұраны 1956 жылы жазылған «Менің Қазақстаным» әніне өзгертулер енгізіп әнұран болып орындалды. Әннің авторы – композитор Шәмші Қалдаяқов, сөзінің авторлары – Жүмекен Нәжімеденов (1956 жыл), Нұрсұлтан Назарбаев (2005 жыл). Ресми салтанатты кеште Әнұранды орындауда орнынан тұрып оң қолды сол жақ төске қойып орындау керек [4].

Мемлекеттік мерекелер – қоғамдық – саяси мәнді сонымен қоса, Қазақстан Республикасы азаматтарының дәстүрлі тойлайтын маңызды күндеріне арналған мерекелер. Мемлекеттік мерекелерді тойлау ресми шаралармен жүзеге асырылады. Қазақстан Республикасы ресми бекітілген мемлекеттік мерекелер болып табылады: Жаңа жыл (1-2 қаңтар); Халықаралық

along with the State Emblem and National Flag is the national symbol of the country. Since January 2006, the anthem of the Republic of Kazakhstan became a song written in 1956, "Menin Kazakstanym" as amended. The composer is Shamshi Kaldayakov; the author of words is Zhumeken Nazhimedenov (1956), Nursultan Nazarbayev (2005). In the performance of the anthem at official ceremonies the present people should stand up and put his right hand to the left side of the chest [4].

Public holidays – holidays devoted to the events that have social and political importance, as well as traditionally celebrated by citizens of the Republic of Kazakhstan. Celebration can be accompanied by official arrangements. Officially declared as the public celebrations in the Republic of Kazakhstan are: New Year (January 1-2), the International Women's Day (March 8); Nauryz (21, 22, 23

год (1-2 января); Международный женский день (8 марта); Наурыз-мейрамы (21, 22, 23 марта); Праздник единства народа Казахстана (1 мая); День Защитника Отечества (7 мая); День Победы (9 мая); День столицы (6 июля); День Конституции Республики Казахстан (30 августа), День первого президента Казахстана (1 декабря). Дни, в которые отмечаются национальные и государственные праздники, признаются праздничными днями в соответствии с трудовым законодательством Республики Казахстан, Законом «О праздниках в Республике Казахстан» [6-8]. См. *Национальные праздники.*

Государственные символы Республики Казахстан – Государственный Герб Республики Казахстан; Государственный Флаг Республики Казахстан; Государственный Гимн Республики Казахстан. Порядок размещения и использования государственных символов определяется Конституцией Республики Казахстан, Конституционным Законом «О государственных символах Республики Казахстан» и иными нормативными

актами. Әйелдер күні (8 наурыз); Наурыз-мейрамы (21, 22, 23 наурыз); Қазақстан халқының бірлігі мейрамы (1 мамыр); Отан қорғаушы күні (7 мамыр); Жеңіс күні (9 мамыр); Астана күні (6 шілде); Қазақстан Республикасының Конституция күні (30 тамыз), Қазақстанның бірінші президентінің күні (1 желтоқсан). Қазақстан Республикасының мемлекеттік және ұлттық мерекелері Қазақстан Республикасының еңбек заңдарына, «Қазақстан Республикасының мерекелері туралы» заңына сай мерекелік күн болып есептеледі [6-8]. Қара. *Ұлттық мерекелер.*

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздері – Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасы; Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туы; Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Әнұраны. 4 маусым 1992 жылы Қазақстан Республикасының Елтаңбасы туған күні ретінде халықтың есінде және тарихта мәңгілікке

March); Celebration of People's Unity (May 1), Defender of the Fatherland Day (May 7), Victory Day (May 9), capital Day (July 6), Constitution Day of the Republic of Kazakhstan (August 30), Day of the first president of Kazakhstan (December 1). Days are celebrated in national and public holidays are recognized holidays in accordance with the labor legislation of the Republic of Kazakhstan Law "On Holidays in the Republic of Kazakhstan" [6-8]. See *National holidays.*

Kazakhstan Republic national symbols – National Emblem of the Republic of Kazakhstan; sovereign governmental flag of the Republic of Kazakhstan; National Anthem of the Republic of Kazakhstan. The order of placement and use of state symbol are determined by the Constitution of the Republic of Kazakhstan, Constitutional Law “On state symbols of the Republic of Kazakhstan” and other statutory acts results [4].

правовыми актами [4].

қалатын болды [4].

Д

Дастархан – богатое и красочное казахское застолье; праздничный, накрытый скатертью стол. Той дастархан – особое торжество, организуемое к празднику.

Дастарқан – арнайы жайылған, мерекелік түрлі тағамдармен толтырылған қазақи отырыстың үстелі. Той дастархан – салтанатты ерекше мерекеге арналып ұйымдастырылады.

Dastarkhan – rich and colorful Kazakh feast; festive, indoor table with a cloth on it. Dastarkhan is a special celebration, organized at holiday.

Дворец – большое монументальное парадное здание, выделяющееся своей архитектурой. С XIX-XX веков дворцами начали называть важнейшие общественные здания (Дворец культуры, Дворец спорта, Дворец молодежи и т.д.).

Сарай – өзінің сәулетімен ерекшеленетін, үлкен алып салтанатты ғимарат. XIX-XX ғасырдан бастап, сарай деп, маңызды қоғам ғимараттарын атай бастады (Мәдениет сарайы, Спорт сарайы, Жастар сарайы және т.б.).

Palace – large monumental ceremonial building which stands out for its architecture. In the XIX-XX centuries palaces were the main public buildings (Palace of Culture, Sports Palace, Palace of Youth, etc.).

Дворец студентов – структурное подразделение университета, основными задачами которого является организация досуга студентов в форме студенческих творческих коллективов и организации культурно-досуговых мероприятий.

Студенттер сарайы – студенттердің бос уақытын, студенттік шығармашылық ұжымдарды ұйымдастыру мен мәдени-тынығу іс-шараларын ұйымдастыру міндеттері бар университеттің құрылымдық бөлігі.

Palace of students – a structural unit of the University, the main governmental task is the organization of leisure of students in the form of student creative teams and the organization of cultural and leisure activities.

Дебаты (англ. *debate* или *debating*) – это формальный метод ведения спора, при котором стороны взаимодействуют

Дебат (ағыл. *debate* немесе *debating*) – бұл екі жақтың бір-бірінің көзқарасын анықтауда ұсынатын формалды

Debate (eng. *debate* or *debating*) – is a formal method for handling disputes in which the parties interact with each other, represent-

друг с другом, представляя определенные точки зрения, с целью убедить третью сторону (зрителей, судей и т.д.). Дебаты, дебатный турнир – это яркая, зрелищная интеллектуальная игра; перспектива для активных молодых людей – будущих лидеров общества.

Декорация (лат. *decoro* – украшаю) – оформление сцены, воссоздающее материальную среду, в которой действуют актеры. Декорация создается с помощью живописи, графики, архитектуры, освещения, сценической техники, проекции, кино и других выразительных средств.

Деятельность – специфическая человеческая форма отношения к окружающему миру, содержание которой составляет его целесообразное изменение в интересах людей; условие существования общества. Деятельность включает в себя цель, средства, результат и сам процесс.

Диалог (греч. *dialogos* – беседа двух лиц) – форма непосредственного речевого взаимодействия двух или нескольких

әдіспен пікірталасу, мақсаттары – үшінші жақты өз пікірлерімен келістіру (төрешілер мен көрермендерді және т.б.). Дебат турнирі – бұл жарқын, көріністік зияткерлік ойын, талапты жастар үшін кепілділік ұйым.

Декорация (лат. *decoro* – безендіремін) – актерлер әрекет ететін, материалдық ортаны жаңадан жасайтын сахналық безендірме. Декорация сурет өнері, графика, архитектура (сәулет), жарық, сахналық техника, кино және т.б. мәнерлік құралдар арқылы жүзеге асады.

Қызмет (іс-әрекет) – қоршаған ортаға адамзат формасының өзіндік қатынасы, адамдар қызығушылығындағы мақсаттық құндылықтардың өзгеруінен тұрады; қоғамның өмір сүру жағдайлары. Іс-әрекет өзіне мақсат, құрал, қорытынды және үдерістің өзін қосып алады.

Диалог (греч. *dialogos* – екі адам арасындағы әңгіме) – ынталандыру және әрекет жасайтын репликалардың ретті ал-

ing the opposite point of view, in order to convince a third party (the audience, action, etc.). Debate, Debate Tournament – a bright, entertaining intellectual game, the prospect for active young people – the future leaders of society.

Decoration (Lat. *decoro* – decorate) – stage design, recreating the environment in which the action exists. Scenery created using painting, drawing, architecture, lighting, stage technique, projection, cinema and other you – striking means.

Activity – a specific form by the human relationship to the surrounding world, the contents of which it is expedient to change in the interests of the people, the condition of existence of society The activity includes purpose, means, the result and the process.

Dialogue (Greek *dialogos* – conversation between two persons) – a form of direct speech interaction of two or several persons

лиц, состоящая из последовательного чередования стимулирующих и реагирующих реплик.

Диаспора (греч. *διασπορά* – рассеяние) – часть народа (этническая общность), проживающая вне страны его исторического происхождения, его исторической родины.

Домбра – казахский народный струнный музыкальный инструмент (щипковый). Делается из дерева. Имеет 2 жильные струны, настроенные в кварту. Одна из них мелодическая. Длина инструмента 80–130 см. Пьесы для домбры – *кюи* – могут быть одно- или двухголосными.

Досуг – часть свободного времени, которая остается у человека после исполнения непреложных обязанностей, когда человек предоставлен самому себе и имеет возможность заниматься разнообразной деятельностью по своему выбору. Виды досуга можно классифицировать по пяти группам: отдых, развлечения, праздники, самообразование, творчество.

масуынан тұратын, екі немесе бірнеше адам арасындағы сөйлеу қарым-қатынасының тікелей формасы.

Диаспора (греч. *διασπορά* – шашыраңқылық) – өзінің пайда болу жерінен, тарихи отанынан тыс тұрып жатқан халық бөлігі (этникалық қоғам).

Домбыра – қазақ халқының ішекті музыкалық аспабы (шертпелі). Ағаштан жасалады. Кварта интервалында күйленген 2 ішектен тұрады. Біреуі – мелодиялық. Аспаптың ұзындығы 80–130 см. Домбыраға арналған пьесалар – *күйлер* – бір немесе екі дауысты болуы мүмкін.

Бос уақыт – міндетті қызметтен, оқудан немесе жұмыстан тыс уақыт, адам бос уақытында өз тандауы бойынша белгілі бір қызығушылықтармен айналысады. Бос уақыттағы іс-әрекеттерді бес топқа бөліп қарастыруға болады: дем алу, көңіл көтеру, мерекелер, өзін-өзі жетілдіру, шығармашылық.

consisting of a sequence of successive alternation stimulating and reacting replicas.

Diaspora (Greek *διασπορά* – dissipation) – part of the nation (ethnic group), who lives outside the country of its historical origins, its historical homeland.

Dombyra – Kazakh folk stringed musical instrument (plucked). It is made of wood. Has two gut strings, tuned in a quart. One of them melodic. Tool length is 80-130 sm. Pieces for dombras – *kui* – can be single- or two-voiced.

Leisure – part of free time that remains after a person's performance of immutable duties when a person on his own and has the opportunity to engage in various activities of their choice. Leisure activities can be classified into five groups: recreation, entertainment, holidays, and self-creativity.

Досуг студентов – целесообразно организованная и содержательно наполненная активность студенческих групп или конкретного студента в свободное от учебы время, которая осуществляется в соответствии с целями рекреации и социально-культурного развития на базе потребности в перемене характера деятельности.

Студенттердің бос уақыты – оқудан тыс студент топтарының немесе нақты бір студенттің бос уақытын белсенді мазмұнды толтыру мен мақсатты түрде ұйымдастыру, яғни үзіліс сипатындағы іс-әрекеттерді қажеттіліктер негізінде әлеуметтік-мәдени дамуға жүзеге асырылады.

Student's leisure – expediently organized and substantially filled activity of students' groups or the specific student in extracurricular time which is carried out according to aims of recreations and social cultural developments on the basis of need for change activity's nature.

Е

Единство оценки – требование единообразия и неизменности подходов к оценке объектов учета. Единообразие оценки достигается установлением обязательных положений, инструкций, правил учета. Единство оценки имеет большое значение в организации досуговых программ соревновательного характера (творческих конкурсов, спортивных состязаний и пр.).

Баға бірлігі (тұтастығы) – ескеру нысанына баға беру шешімінің біркелкілігі мен өзгермейтіндігін талап ету. Баға біркелкілігі міндетті ережелерді, нұсқауларды, ескеру тәртіптерін орнату арқылы жүзеге асады. Баға бірлігі сайыстық сипаттағы бос уақыт бағдарламаларын ұйымдастыруда маңызды рөл атқарады (шығармашылық байқаулар, спорттық жарыстар және т.б.).

Unity of an assessment – the requirement of uniformity and invariances of approaches to an assessment of objects of the account. Uniformity of an assessment is reached by establishment of obligatory provisions, instructions, rules of the account. The unity of an assessment has a great importance in the organization of leisure programs of competitive character (creative competitions, sports meets and so forth).

Ж

Жанр (франц. *genre*, лат. *genus* – род, вид) – понятие, характеризующее исторически сложившиеся разновидности произ-

Жанр (франц. *genre*, лат. *genus* – тегі, түрі) – өнер шығармаларының тарихи қалыптасқан түрлерін сипаттайтын ұғым. Пай-

Genre (Fr. *genre*, Lat. *genus* – a sort, a look) – the concept characterizing historically developed varieties of art's works which

ведений искусства, определяемые их происхождением, предназначением, способом и условиями восприятия, особенностями содержания и формы. Сложились: литературные жанры; жанры изобразительного искусства; танцевальные жанры; музыкальные жанры; жанры киноискусства; жанры театральные и др.

да болуы мен бағытталуы, орындаушылар құрамы, қабылдау тәсілі және жағдайы мазмұны мен формасының ерекшеліктері арқылы айқындалады. Өнер түрлерінде қалыптасты: әдебиет жанрлары, бейнелеу өнері жанры, би жанрлары, музыкалық жанрлар, кино өнерінің жанрлары, театрлық және т.б. жанрлар.

defined by their origin, intention, the way and perception conditions, features of content and forms. It is developed: literary genres; genres of the graphic arts; dancing genres; musical genres; movie genres; genres theatrical, etc.

Жырау (каз. *жыр* – эпическая песня, стихотворение) – наиболее древний тип поэта в казахской поэзии. Основу репертуара жырау составляют «вещие» назидательные речитативы-тирады, *терме*, *толғау* – философские раздумья дидактического характера, также героический эпос. Жырау в кочевой культуре занимал одно из видных мест, поскольку находился на высоком социальном положении. Жырау (сказители, советники) находились обычно при ставке ханов, являлись военными и политическими советниками, воспевали героические подвиги ханов, батыров и соплеменников, вдохновляя народ на новые подвиги.

Жырау (каз. *жыр* – эпостық ән, өлең) – казак поэзиясындағы ежелгі ақын түрі. Жырау репертуарының негізі «көрегендігі» – ғибратты желдірмелеп айтатын сөз тізбегі, терме, толғау (дидактикалық сипаттағы философиялық ойлар) және батырлар жырынан тұрады. Жырау көшпелілер мәдениетінде ең көрнекті орындарда болған, себебі, жоғарғы әлеуметтік жағдайды иемденген. Жыраулар (аңыз-ертегіші, кеңесшілер) хандардың ордасында, әскери адамдар және саяси кеңесшілер болған. Халықты жаңа ерліктерге шабыттандырып, хандардың, батырлар мен тайпа өкілдерінің батырлық іс-

Zhyrau (Kaz. *жыр* – the epic song, the poem) – the most ancient type of the poet in Kazakh poetry. Repertoire's basis of zhyrau is made by "pre-cognitive" instructive recitatives-tirades, *terme*, *tolgau* – philosophical thoughts of didactic character, also heroic epos. Zhyrau in nomadic culture occupied one of grand places as it was on a high social status. Zhyrau (storytellers, advisers, predictors) were usually at a rate of khans, were military and political advisers, sang heroic feats of khans, batyrs and tribesmen, inspiring people for the new feats.

әрекеттерін дәріптеген.

Жюри (лат. *juror* – присягаю) – группа специалистов-экспертов, назначенная для оценки выступлений и решающая вопрос о присуждении премий и наград на конкурсах, спортивных состязаниях и т.п.

Жюри (лат. *juror* – ант беремін), *қазылар алқасы* – байқаулар, спорт жарыстарында сыйақы мен марапаттарды тағайындау туралы мәселені шешетін мамандар тобы.

Jury (Lat. *juror* – I swear) – the group of specialists experts appointed for an assessment of performances and resolving an issue of awarding of prizes and rewards at competitions, tournaments, etc.

3

Закон – в праве – нормативный акт, принятый высшим органом государственной власти в установленном Конституцией порядке. Обладает высшей юридической силой по отношению к другим нормативным актам (указам, постановлениям и др.). Основной источник права в современном обществе. Организация досуга студентов в вузе осуществляется в соответствии с законами: «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319-III; «О государственной молодежной политике в Республике Казахстан» от 7 июля 2004 года № 581; «О культуре» от 15 декабря 2006 года № 207; «О государственных символах Республики Казахстан» от 4 июня 2007 года № 258; «О языках в Республике Казахстан» от 11

Заң – құқықта – Конституциялық тәртіппен бекітілген, мемлекеттік биліктің жоғарғы органымен қабылданған нормативті акт. Басқа нормативті актілерге қарағанда, ең жоғарғы күшпен иеленеді (жарлық, қаулы және т.б.). Жаңашыл қоғамдағы негізгі құқықтық дерек. Жоғарғы оқу орнындағы студенттердің бос уақытын ұйымдастыру заңға сәйкес жүзеге асырылады: «Білім туралы» 27 шілде 2007 жыл №319 – III; «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік жастар саясаты туралы» 7 шілде 2004 жыл №581; «Мәдениет туралы» 15 желтоқсан 2006 жыл №207; «Қазақстан Республикасының мемлекеттік нышандары туралы» 4 шілде 2007

Law – in the right – the statutory act adopted by the supreme body of the state power in an order established by Constitutional document. It possesses the highest force in relation to other regulations (to decrees, resolutions, etc.). The main fountain of the right in a modern society. The organization of leisure of students in higher education institution is carried out according to laws: “About education” of July 27, 2007 No. 319-III; “About state youth policy in Republic of Kazakhstan” of July 7, 2004 No. 581; “About culture” of December 15, 2006 No. 207; “About the state Republic Kazakhstan symbols” of June 4, 2007 No. 258; “About languages in Republic of Kazakhstan” of July 11, 1997 No. 151-

июля 1997 года № 151-1, с изменениями и дополнениями по состоянию на 27 июля 2007 года; «О праздниках в Республике Казахстан» [1-8] и др.

жыл №258; «Қазақстан Республикасындағы тілдер туралы» 11 шілде 1997 жыл №151-1, жағдайға байланысты өзгертулер мен толықтырулар 27 шілдеге 2007 жыл; «Қазақстан Республикасындағы мерекелер туралы» [1-8] және т.б.

1, with changes and additions as of July 27, 2007; “About holidays in the Republic of Kazakhstan” [1-8], etc.

Здоровье – состояние живого организма, при котором организм в целом и все органы способны полностью выполнять свои функции; отсутствие недуга, болезни. Всемирная организация здравоохранения определяет здоровье как состояние телесного, душевного и социального благополучия. Различают здоровье индивидуальное и здоровье населения.

Денсаулық – ағза толығымен және ағзалар өз қызметтерін орындауға қабілетті тірі ағзаның жағдайы; аурудың, нашар дерттің жоқтығы. Бүкіл әлемдік денсаулық сақтау ұйымдары денсаулықты дененің, рухани және әлеуметтік ырыс-берекесі ретінде анықтайды. Жеке денсаулық және халық денсаулығы болып ажыратылады.

Health – a condition of alive organisms at which an organism as a whole and all bodies are capable to carry out the functions completely; absence of an affliction, illness. The world organization of health care defines health as a condition of bodily, soulful and social wellbeing. Individual and population health are distinguished.

Здоровый образ жизни (ЗОЖ) – образ жизни отдельного человека с целью профилактики болезней и укрепления здоровья. Актуальность здорового образа жизни вызвана возрастанием и изменением характера нагрузок на организм человека в связи с усложнением общественной жизни, увеличением рисков техногенного, экологического, психологиче-

Салауатты өмір салты (СӨС) – аурулардың алдын алу және денсаулықты нығайту мақсатындағы адамның өмір салты. Салауатты өмір салтының маңыздылығы қоғамдық өмірдің қиындығына байланысты, адам ағзасына мінез-құлқының жүктемелері өзгеруімен және жоғарлауына байланысты, техногендік,

Healthy Lifestyle (HL) – a lifestyle of a certain person for the purpose of prevention of diseases and health strengthening. Relevance of a healthy lifestyle is caused by increase and change of load's character on organism of the person in connection with complication public life, increasing risks technogenic, ecological, psychological, other characters that

ского и др. характера, провоцирующих негативные сдвиги в состоянии здоровья.

экологиялық, психологиялық және т.б. қауіп-қатерлердің жоғарлауы мінез-құлқы, денсаулық жағдайындағы қозғалыстардың жағымсыз жақтары.

provoke negative shifts in a state of health.

И

Игра – вид непродуктивной деятельности, главный мотив которой заключается не в ее результатах, а в самом процессе; вид деятельности, направленной на удовлетворение потребностей в развлечении, удовольствии, снятии напряжения, а также развитие определенных навыков и умений. Игра тесно связана со спортом, искусством (особенно исполнительским). Имеет большое значение в воспитании, обучении и развитии детей как средство психологической подготовки к будущим жизненным ситуациям.

Ойын – өнімсіз қызмет түрі, оның себебі қорытындысында емес, ойынның барысында; ойын көңіл көтеруде, қанағаттануда, қарбаластықты шешуде, сонымен қатар белгілі бір машық пен шеберліктің дамуының қанағаттылық қажеттілігіне бағытталған қызмет түрі. Ойын спортпен, өнермен (әсіресе оның орындалу формаларымен) тығыз байланысты. Болашақтағы өмірлік жағдайларға психологиялық дайындық құралы ретінде балалардың тәрбиесінде, оқуында және дамуында өте маңызды.

Game – a type of the unproductive activity, which main motive consists not in its results, and in the process; the kind of activity, directed on satisfaction of requirements for entertainment, pleasure, tension removal, and also development of certain skills and abilities. Game is closely connected with sports, art (especially performing). It has a great importance in children's education, training and development as means of psychological preparation for future situations of life.

Инструментальная музыка – музыка, предназначенная для исполнения на различных музыкальных инструментах. Бывает сольной (для одного инструмента), камерно-ансамблевой и ор-

Аспапты музыка – әр түрлі музыкалық аспаптарда орындалатын музыка. Аспапты музыка жеке (бір аспапта аккомпанементпен немесе онсыз орындалады), камералық-ансамбльдік

Instrumental music – the music intended for execution on various musical instruments. There are solo (for one tool), chamber-ensemble and orchestral types.

кестровой.

және оркестрлі орындауда жүзеге асады.

Интеллект (лат. *intellectus* – ум) – общие способности к познанию, пониманию и разрешению проблем. Понятие интеллект объединяет все познавательные способности индивида: ощущения, восприятия, памяти, представления, мышления, воображения.

Интеллект (зерде) (лат. *intellectus* – ақыл) – мәселелерді білуге, түсінуге, шешуге жалпы қабілеттілігі. Зерде түсінігі жеке тұлғаның барлық қабілеттілігін біріктіреді: сезу, қабылдау, есте сақтау, таныстыру, ойлау, бейнелеу сияқты.

Intelligence (Lat. *intellectus* – mind) – the general abilities to knowledge, understanding and solution of problems. The concept intelligence unites all informative abilities of the individual: feelings, perceptions, memories, representation, thinking, imagination.

Интеллектуальная игра – вид игры, основывающийся на применении игроками своего интеллекта (лат. *intellectus* – понимание, познание) или эрудиции (лат. *eruditio* – ученость, познания; глубокие всесторонние познания, широкая осведомленность).

Зияткерлік ойын – ойынның түрі, ойынға қатысушылар өз интеллектілерін (лат. *eruditio* – білімді, таным; терең жан-жақты танымды, білімді) қолдану немесе білімділігі (лат. *intellectus* – түсіну, таным) негізінде жүзеге асады.

Intellectual game – the type of game which is based on application by players their intelligence (lat. *intellectus* – understanding, knowledge) or erudition (lat. *eruditio* – learning, knowledge; comprehensive knowledge; extensive knowledge).

Интеллектуальный продукт (лат. *intellectus* – ум) – результат духовной, мыслительной, интеллектуальной деятельности: изобретения, открытия, патенты, проекты, описания технологий, литературные, музыкальные, художественные творения.

Зияткерлік (зерделі) өнім (лат. *intellectus* – ақыл) – рухани, ақыл-ой қызметтерінің қорытындысы. Зерделі өнім бұл, жаңа патенттер ашу, ғылыми есептер мен баяндамалар, жобалар, әдеби, музыкалық, көркем шығармалар технологиясын жасау, өнер туындысы болып табылады.

Intellectual product (Lat. *intellectus* – mind) – the result of spiritual, cogitative, intellectual activity: inventions, discoveries, patents, projects, descriptions of technologies, literary, musical, art creations.

Интернет (лат. *inter* – между и англ. *net* – сеть, паутина) – глобальная информационная сеть, части которой логически

Интернет (лат. *inter* – арасында және ағылш. *net* – өрмек) – жаһандық ақпараттық тор, бір-бірімен логикалық өзара

Internet (Lat. *inter* – between and eng. *net* – a network, a web) – the global information network which parts are

взаимосвязаны друг с другом посредством единого адресного пространства. Интернет состоит из множества взаимосвязанных компьютерных сетей и обеспечивает удаленный доступ к компьютерам, электронной почте, доскам объявлений, базам данных и дискуссионным группам.

Информация (лат. *informatio* – разъяснение, изложение) – 1) сведения, передаваемые людьми устным, письменным или другим способом (с помощью условных сигналов, технических средств и т.д.); 2) общенаучное понятие, включающее обмен сведениями между людьми, человеком и автоматом, автоматом и автоматом.

Искусство (лат. *art*) – мастерство, умение, ловкость, сноровка, развитые знания, творческая деятельность, направленная на создание художественных произведений.

К

Казахские народные инструменты – музыкальные инструменты, рас-

карым-қатынас бірыңғай мекен-жай кеңістігі. Интернет көптеген өзара қарым-қатынастағы компьютерлік торлардан құралған және компьютерлерге, электрондық пошталарға, хабарландыру тақтасына, ақпарат базасына және айтыстық топтарға қол жеткізуді қамтамасыз етеді.

Ақпарат (лат. *Information* – түсініктеме, шығарма) – 1) ауызша, жазбаша немесе басқа әрекеттер арқылы адамдармен берілетін мәлімет, (шартты белгілер, техникалық қаражаттар және т.б. көмегі арқылы); 2) жалпы ғылыми түсініктемелер, адамдар арасындағы, адам және автомат, автомат және автомат ақпаратты алмасуды өзіне қосып алады.

Өнер (лат. *art*) – білім мен істі меңгеру арқылы келетін – шеберлік, іскерлік, ептілік, икемділік; көркемдік туындыларды жасау бағытындағы шығармашылық қызмет

logically interconnected with each other by means of uniform address space. The Internet consists of a set of the interconnected computer networks and provides remote access to computers, e-mail, bulletin boards, databases and debatable groups.

Information (Lat. *informatio* – explanation, a statement) – 1) the data transferred by people in oral, written or another way (by means of prearranged signals, technical means, etc.); 2) the general scientific concept including an exchange of data between people, the person and the automated device, the automated device and the automated device.

Art (Lat. *art*) – skill, ability, craft, the skill developed by knowledge of business; the creative activity directed on creation works of art.

Қазақ халқының ұлттық аспаптары – қазақ халқының

Kazakh folk instruments – the musical instruments widespread in the Kazakh

пространенные в казахской народной музыкальной практике. Являются замечательным источником изучения музыкальной культуры казахов. Народ сам создает свои музыкальные инструменты, переделывает их, отбирает лучшие и приспособливает для своих целей. Каждый музыкальный инструмент имел свое назначение, широко использовался в народном быту и был связан с какой-то определенной деятельностью людей. Например, некогда у казахов существовали музыкальные инструменты, которыми они пользовались во время охоты. Для подачи сигналов охотники брали с собой духовые инструменты – *керней* или *мүйіз сырнай*, которые отличались громким звучанием и были слышны на больших расстояниях. Ударные инструменты – *дауылпаз* и *шыңдауыл* – всадники прикрепляли к седлу и колотили в них прямо на скаку, чтобы запугать зверя во время погони.

КВН (Клуб Веселых и Находчивых) – популярные юмористические игры, в которых команды

музыкалық тәжірибесінде кеңінен таралған музыкалық аспаптар. Қазақ халқының музыкалық аспаптары қазақтың музыкалық мәдениетін зерттеудің қайнар көзі. Халық музыкалық аспаптарын өзі тудырады, өзгертеді, мақсаттарына орай ең таңдаулыларын қалдырады. Әрбір музыкалық аспаптың өзіндік мәні болады, халықтың тұрмысында кеңінен қолданылып, адамдардың қандай да бір іс-әрекетіне байланысты болды. Мысалы, қазақтардың аң аулау кезінде пайдаланған музыкалық аспаптары болған. Аңшылар белгі беру үшін үрмелі аспаптарды – *керней* немесе *мүйіз сырнайды* өздерімен бірге алып жүрген. Бұл аспаптар үлкен қашықтықта жақсы естіледі және қатты дыбысталуымен ерекшеленеді. Аңшылар ұрмалы аспаптарды – *дауылпаз* және *шыңдауылды* аттың ертоқымына байлап қояды, бұл аңдарды үркітіп, оларды қуу кезінде қажетке жараған.

КТК (Көңілділер мен Тапқырлар Клубы) – түрлі ұжымдардың командалары (жоғары оқу

national musical practice. They are remarkable source of studying of musical culture of the Kazakhs. The people create his musical instruments himself, remake them, select the best and adapt for the purposes. Each musical instrument had got the appointment, was widely used in a national life and was connected with any certain activity of people. For example, once the Kazakhs had musical instruments which they used during hunting. For giving signals hunters took wind instruments with themselves – “*kernei*” or “*muyiz syrnai*” which differed with loud sounding and were audible at long distances. Percussion instruments – “*dauilpaz*” and “*snyndayil*” were attached by riders to a saddle and banged in them directly at full tilt to intimidate an animal during a pursuit.

СМВ (Club of merry and witty) – popular comic games in which teams of various collectives (higher

различных коллективов (вузов, учебных заведений, классов и т.д.) соревнуются в юмористических ответах на заданные вопросы, импровизациях на заданные темы, разыгрывании заранее заготовленных сцен и т. д.

Классика музыкальная, классическая музыка (лат. *classicus* – образцовый) – образцовые музыкальные произведения выдающихся композиторов (прошлого времени); музыкальные произведения в классических жанрах.

Классическое искусство – наивысшие художественные достижения эпох подъема искусства и культуры разных народов, проявляющиеся в различных стилистических формах.

Клуб – организация, объединяющая людей в целях общения на основе совместных интересов, функционирующая на общественных началах. Различают клубы: интеллектуальные, общественно-политические, спортивные, развлекательные и т.п.

орындарының, оқу орындарының, сыныптардың және т.б.) қойылған сұрақтарға әзілмен жауап қайтару, берілген тақырыпқа импровизациялау, алдынала әзірленген көріністер және т.б. кең таралған әзіл-сықақ ойындары.

Музыкалық классика, классикалық музыка (лат. *classicus* – үлгілі) – (өткен өмірдің) атақты композиторлардың үлгілі музыкалық шығармалары; классикалық жанрдағы музыкалық шығармалар.

Классикалық өнер – кең мағынада алғанда, түрлі елдердің өнері мен мәдениетінің ең жоғары дәрежеге көтерілген көркем жетістіктері, түрлі стилистикалық формада көрінеді.

Клуб – қоғамдық мекеме, ғылыми, көркемдік және басқа да қызығушылықтар негізінде қарым-қатынасқа түсу мақсатында құрылған адамдардың бірлесуі; қоғамдық бастамаға қызмет ететін, айқындалған мақсаттары бар жастардың ерікті бірлестігі; қызығушылықтары бір, мекеме немесе ассоциация құрудағы адамдардың

education institutions, educational institutions, classes, etc.) compete in comic answers to the asked questions, improvisations to the set subjects, playing of in advance prepared scenes etc.

Classics musical, classical music (Lat. *classicus* – exemplary) – exemplary musical works by outstanding composers (last time); pieces of music in classical genres.

Classical art – the highest art achievements of eras of lifting of art and the cultures of the different people which are showed in various stylistic forms

Club – organization which unites people for communication on the basis of joint interests, functioning on a voluntary basis. Intellectual, political, sports, entertaining and other clubs are distinguished.

қауымдастығы.

Кобыз (каз. қобыз) – древнейший казахский народный музыкальный инструмент (струнный смычковый). Имеет ковшеобразный корпус, изготавливаемый из цельного куска дерева (ореха, березы, серебристого тополя, тута). Общая длина 60-73 см. По звуку кобыз можно сравнить с виолончелью. В прошлом на кобызе играли только мужчины; женщины стали играть лишь в начале XX века. Сегодня распространен как сольный и оркестровый инструмент.

Конкурс (лат. *concursum* – столкновение) – соревнование, соискательство нескольких лиц в какой-либо области с целью выделить наиболее выдающегося (или выдающихся) конкурсанта – претендента на победу.

Конференция (лат. *confero* – собираю в одно место) – форма организации деятельности, при которой ее участники (студенты, ученые, журналисты и пр.) собираются для обсуждения вопросов, посвященных какой-либо определенной теме.

Конфессия (лат.

Кобыз – қазақ халқының көне музыкалық аспабы (шертпелі ыспалы), негізінен тұтас ағаштан ойылып жасалады. Сыртқы тұрпаты ожау тәрізді, жалпы ұзындығы 60–73 см. Шегі және ыспасы – ат қылынан жасалады. Қобызды ойнағанда жерге немесе тізеге тіреп отырады. Қобыз үні виолончель аспабына ұқсайды. Бұрын қобызда ер адамдар ғана ойнаған, XX ғасырдың басынан бері әйелдер де ойнай бастады.

Байқау (лат. *concursum* – жарыс) – жарыс, жеңіске сай – үміткерлерді тандап алуға мақсатталған белгілі бір саладағы бірнеше адамдарды анықтап алу.

Конференция (лат. *confero* – жиыстырамын) – іс-әрекетті ұйымдастыру формасы, оның қатысушылары (студенттер, ғалымдар, журналистер және т.б.) олар белгілі бір тақырыпқа байланысты сұрақтарды талқылау үшін жиналады.

Конфессия (лат.

Kobyz (Kaz. қобыз) - the most ancient Kazakh national musical instrument (stringed bow). It has bucket frame made of an integral piece of a tree (a nut, a birch, a silvery poplar, mulberry). Total length is 60-73 cm. Kobyz can be compared for sound with violoncello. Only men played kobyz in the past; women began to play it only at the beginning of the XX century. As the solo and so orchestral tools are widespread today.

Competition (Lat. *concursum* – clash) – contest, searching for several persons in any area with the purpose to allocate the most outstanding (or given) contestant – the applicant for a victory.

Conference (Lat. *confero* – collect in one place) – a form of the organization of activity at which its participants (students, scientists, journalists and so forth) gather for discussion of the questions devoted to any certain subject.

Confession (Lat. *confessio*

confessio – исповедание) – 1) принадлежность к какой-либо религии; 2) религиозное объединение, имеющее свое вероучение, культ и организацию.

confessio – ғибадат ету) – 1) қандай да бір дінге қатыстылығы; 2) өзіндік дін оқуы, діні және ұйымы бар, діни бірлестік.

– affiliation) – 1) belonging to any religion; 2) the religious association having the dogma, cult and the organization.

Концерт (лат. *concerto* – состязуюсь) – публичное исполнение музыкальных, хореографических, театральных и других произведений по заранее объявленной программе.

Концерт (лат. *concerto* – бәсекеге түсемін) – алдын ала арнайы жасалған бағдарлама бойынша музыкалық, әдеби-хореографиялық және сахналық шығармаларды көпшілік алдында орындау.

Concert (Lat. *concerto* – I compete) is public execution of musical, choreographic, theatrical and other works according to in advance declared program.

Костюм (итал. *costume* – обычай) – одежда в общем или отличительный стиль в одежде, отражающий социальную, национальную, региональную принадлежность человека.

Костюм (итал. *costume* – дәстүр) (*киім*) – адамның әлеуметтік ортасын, ұлтын, дінін байқататын киімдегі ерекше стиль немесе киімді жалпы түрде көрсетеді.

Costume (Ital. *costume* – custom) – clothes in generally or distinctive style in the clothes, reflecting social, national, regional identity of the person.

Костюм национальный – одежда, отражающая индивидуальность определенной группы людей и характеризующая особенности ее культуры (казахский национальный костюм, русский национальный костюм, украинский национальный костюм и пр.).

Ұлттық киім – адамдардың жеке топтары мен мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттайтын киім (қазақтың ұлттық киімі, орыстың ұлттық киімі және украинның ұлттық киімі т.б.).

National costume – the clothes reflecting identity of a certain group of people and characterizing features of its culture (the Kazakh national suit, the Russian national suit, the Ukrainian national suit and so forth).

Костюм театральный – все виды одежды, обувь, головные уборы, украшения и другие предметы, которые использует актер для своей роли в спектакле. Театральный костюм до-

Театр киімі – қойылымда актерге қажетті рөл ойнауға барлық киім түрлері, аяқ киім, бас киімдер, әшекейлер мен басқа да құралдар. Театр киімі сонымен қоса, грим және

Theatrical costume – all types of clothes, footwear, headdresses, jewelry and other subjects which are used by the actor for the role in performance. The theatrical suit is supplemented with a

полняется гримом и прической.

сәндеп жасалған
шашпен
толықтырылады.

make-up and a hairdress.

Креативность (англ. *create* – создавать, *creative* – творческий) – творческие способности индивида, характеризующиеся готовностью к созданию принципиально новых идей, отклоняющихся от традиционных или принятых схем мышления.

Креативті (ағылш. *create* – құру) – жаңа ойларды тудыруға әзір екенімен сипатталатын, жеке адамның шығармашылық қабілеті, есептеу жүйесі ішінде туындайтын мәселелерді шешуге деген қабілеттілік.

Creativity (Eng. *create* – to compose, *creative* – constructive) – creative abilities of the individual, being characterized readiness for creation of essentially new ideas deviating traditional or accepted schemes of thinking.

Культура (лат. *cultura* – возделывание) – исторически определенный уровень развития общества, выраженный в типах и формах организации жизни и деятельности людей, в их взаимоотношениях, а также в создаваемых ими материальных и духовных ценностях. Понятие употребляется для характеристики определенных исторических эпох (*античная культура*), конкретных обществ, народностей и наций (*культура майя*), специфических сфер деятельности или жизни (*культура труда, политическая культура, художественная культура*); в узком смысле – сфера духовной жизни людей.

Мәдениет (лат. *cultura* – өңдеу) – қоғамның дамуының тарихи анықталған деңгейі, адамдардың өзара қарым-қатынастарынан, сондай-ақ, олардың жасаған материалды және рухани құндылықтарынан, адамдардың іс-әрекеті мен өмір сүруін ұйымдастыру түрлері мен формаларынан көрінетін адамның шығармашылық күші мен қабілеттілігі. «Мәдениет» тұсінігі нақты бір тарихи дәуірлерді (*антикалық мәдениет*), нақты қоғамды, ұлттар мен ұлыстарды (*майя мәдениеті*), сонымен қатар, адамның іс-әрекеті мен өміріндегі ерекше саланы (*еңбек мәдениеті, саяси мәдениет, көркем мәдениет*), тар мағынада

Culture (Lat. *cultura* – cultivation) – historically certain level of development of society expressed in types and forms of the organization of life and activity of people, in their relationship, and also in created material and cultural wealth by them. The concept is used for the characteristic of certain historical eras (*ancient art*), concrete societies, nationalities and the nations (*culture of the Maya*), specific fields of activity or life (*the standard of work, political culture, art culture*); in narrow sense is the sphere of spiritual life of people.

– адамдардың рухани өмірі саласын сипаттау үшін де қолданылады.

Культурно-досуговая деятельность – целесобразно организованная и содержательно наполненная активность групп людей или конкретного человека в свободное время, которая развивается на базе потребности в перемене характера деятельности, а также с целями рекреации и культурного развития. Формы и виды этой деятельности человек выбирает самостоятельно, исходя из индивидуальных предпочтений, возможностей и уровня культурного развития, а также с учетом традиций, современных условий жизни, моды, влияния окружающих людей.

Культурно-досуговое мероприятие – мероприятие, организуемое в свободное время с целью развития художественных и культурных запросов.

Культурное наследие – совокупность всех материальных и духовных культурных достижений общества, его исторический опыт, сохраняющийся в арсенале

Мәдени-бос уақыттағы іс-әрекеттер – бос уақыттарында мағыналы және мақсатты түрде ұйымдасқан адамдар тобының немесе нақты адамның белсенділігі. Адамдардың іс-әрекеттерінің сипатын өзгерту қажеттілігінен, әрі әлеуметтік-мәдени даму мен дем алу мақсатынан туып дамыды. Бұл іс-әрекеттің формалары мен түрлерін әр адам өз жеке талғамына, мүмкіндігі мен мәдени даму деңгейіне, сондай-ақ салт-дәстүріне қарай, жаңа өмір жағдайларына, сәнге, қоршаған адамдардың әсеріне қарай таңдайды.

Мәдени-бос уақыттағы шаралар – бос уақыттарында көркем және мәдени тілектерін дамыту мақсатында ұйымдастырылған іс-шаралар (әрекеттер жиынтығы).

Мәдени мұра – қоғам жадында сақталынып қалған, қоғамның барлық материалды және рухани мәдени жетістіктерінің жиынтығы, оның тарихи тәжірибесі. Мәдени

Cultural and leisure activity – expediently organized and substantially filled activity of groups of people or the specific person in free time which develops on the basis of need for change of nature of activity, and also with the purposes of a recreation and cultural development. Person chooses forms and types of this activity independently, based on individual preferences, opportunities and level of cultural developments, and also taking into account traditions, modern living conditions, fashion, and influence of surrounding people.

Cultural and leisure action – the action organized in free time for the purpose of development of art and cultural requirements.

Cultural heritage – set of all material and spiritual cultural achievements of society, its historical experience remaining in an arsenal of public memory. The cultural heritage is

общественной памяти. Культурное наследие составляют достижения различной давности, переходящие к новым поколениям в новые эпохи.

Культурное наследие народа Республики Казахстан – по законодательству РК [2] – совокупность культурных ценностей, имеющих государственное значение, исключительно принадлежащих Республике Казахстан без права их передачи иным государствам.

Культурные ценности – имущественные ценности, имеющие историческое, художественное, научное или иное культурное значение: произведения искусства, книги, рукописи, архивные материалы, фрагменты архитектурных, исторических, художественных памятников, а также памятников монументального искусства и другие категории предметов.

Куратор (лат. *curator* – попечитель) – 1) лицо, которому поручено наблюдение за ходом ка-

мұраны ұрпақтан-ұрпаққа берілген, ежелден бері осы заманға дейін жеткен жетістіктер құрайды.

Қазақстан Республикасы халықтарының мәдени мұрасы – ҚР заңнамасына сай [2] – Қазақстан Республикасына ғана тән, мемлекеттік мәні бар, мәдени құндылықтар жиынтығы басқа мемлекеттерге өткізілмейді.

Мәдени құндылықтар – адамгершілік және эстетикалық мұраттар, мінез-құлық нормалары мен үлгілері, тілдік диалектілер мен сөйлеу ерекшеліктері, ұлттық дәстүрлер мен әдет-ғұрыптар, тарихи топонимдер, көркем сурет пен қолөнер, мәдениет және өнер туындылары, тарихи-мәдени маңызы бар ғылыми зерттеулердің нәтижелері мен әдістері, үй жайлар, ғимараттар, заттар мен технологиялар, тарихи-мәдени тұрғыдағы бірегей аумақтар.

Куратор (лат. *curator* – камқоршы) – 1) белгілі бір жұмыстардың барысын бақылайтын тұлға;

made by the achievements of various prescription passing to new generations during new eras.

National cultural heritage of Kazakhstan Republic – on RK [2] legislation – set of the cultural values having the state value, exclusively belonging to the Republic of Kazakhstan without the right of their transfer to other states.

Cultural values – the property having historical, art, scientific or other cultural value: works of art, books, manuscripts, archival materials, fragments of architectural, historical, art monuments, and also monuments of monumental art and other categories of subjects.

Curator (Lat. *curator* – the trustee) – 1) the person to whom supervision over a course of any work is

кой-либо работы; 2) в учебных заведениях – преподаватель, воспитатель, наблюдающий за ходом учебно-воспитательного процесса в группе учащихся, студентов. *Совет кураторов* – совещательный орган вуза, целью деятельности которого является совершенствование воспитательной работы со студентами дневной формы обучения через институт кураторов.

Кюй (каз. *күй*) – казахская инструментальная пьеса, исполняемая на домбре и других народных инструментах. Расцветом традиционного инструментального искусства в жанре кюя стал XIX век, представленный авторским творчеством кюйши – создателей и исполнителей кюев, профессионалов устной традиции. Кюй как основной жанр традиционной казахской инструментальной культуры продолжает развиваться и в наши дни. Теперь кюй звучат не только в сольном исполнении, но и в ансамблевых, оркестровых аранжировках.

2) оқу орнында – оқытушы, тәрбиеші, студенттер топтарында оқу тәрбие үдерісін бақылаушы. *Кураторлар кеңесі* – жоғары оқу орындарындағы кеңесу органы, мақсаты – институттың күндізгі бөлімінде оқитын студенттермен тәрбие жұмысын жүзеге асыру.

Күй – қазақтың домбырасында және басқа да халық аспаптарында орындалатын әуен, пьеса. Дәстүрлі аспаптық өнер, күй жанрының шарықтаған кезі XIX ғасыр болды. Күйдің авторларын – күйші деп атаған, күйді тәжірибелі орындаушылар дәстүрлі түрде бір-біріне жеткізіп отырған. Күйдің өзінің өзгеше сипаты бар. Күй дәстүрлі қазақ аспаптары мәдениетінің негізгі жанры ретінде қазіргі уақытта да дамуын жалғастырып келеді. Қазіргі уақытта күй жеке орындаушының орындауында ғана емес, сондай-ақ, ансамбльде, оркестрдің сүйемелдеуімен де орындалады.

entrusted; 2) in educational institutions – the teacher, the tutor watching a course of teaching and educational process in group of pupils, students. *Council of curators* is an advisory body of the higher education institution which purpose of activity is improvement of educational work with students of day form of education through institute of curators.

Kui (Kaz. *күй*) – the Kazakh tool play is executed with dombra and other national tools. The XIX century presented by author's creativity *kuishi* – founders and performers of kui, professionals of oral tradition became blossoming of traditional tool art in kui genre. Kui as the main genre of traditional Kazakh tool culture continues to develop and today. Now kui sounds not only in solo execution, but also in ensemble, orchestral arrangements.

Л

Лидер (англ. *leader* – ведущий, первый, идущий впереди) – 1) лицо, пользующееся большим авторитетом, влиянием в какой-либо группе; 2) участник спортивного или творческого состязания, идущий впереди, опережающий соперников.

Личность – 1) человек как субъект отношений и сознательной деятельности; 2) устойчивая система социально значимых черт, характеризующих индивида как члена общества или общности. Понятие личности следует отличать от понятий «индивид» (единичный представитель человеческого рода) и «индивидуальность» (совокупность черт, отличающих данного индивида от всех др.). Личность есть продукт общественного развития и включения индивидов в систему социальных отношений посредством активной предметной деятельности и общения. Формирование личности происходит: на основе совокупности врожденных и приобретенных биологических предпосылок; в процессах социализации индивидов и

Лидер (ағылш. *leader* – жетекші, бірінші, алдыға жылжушы), *көшбасшы* – 1) көсем; қандай да бір топқа әсер ететін, үлкен беделі бар тұлға; 2) спорттық немесе шығармашылық жарыстарға қатысушы, қарсыластарының алдың ораушы.

Жеке тұлға – 1) қарым-қатынас және танымдық іс-әрекет субъектісі болатын адам; 2) жеке адамды қоғамның немесе қауымдастықтың бір мүшесі ретінде сипаттайтын әлеуметтік маңызы бар тұрақты жүйе. Жеке тұлға ұғымының «жеке адам» (адамзат тегінің жалғыз өкілі) және «жеке адам даралығы» (жеке адамды басқалардан ерекшелетін белгілерінің жиынтығы) түсінігінен айырмашылығы бар екенін ажырата білу керек. Жеке тұлға қоғамдық дамудың және жеке адамдарды әлеуметтік қарым-қатынас жүйесіне өзара байланыс пен белсенді әрекет арқылы енгізудің өнімі болып саналады. Жеке тұлғаны қалыптастыру туа біткен және биологиялық тұрғыда алынған

Leader (Eng. *leader* – the chief, the first, ahead) – 1) the person enjoying big authority, influence in any group; 2) the participant of sports or creative meet who is going ahead, advancing rivals.

Personality – 1) the person as the subject of the relations and conscious activity; 2) steady system of socially significant lines characterizing the individual as the member of society or a community. The concept of the personality should be distinguished from the concepts “individual” (the single representative of mankind) and “identity” (set of the lines distinguishing this individual from all other). The personality is a product of social development and inclusion of individuals in system of the social relations by means of vigorous subject activity and communication. Formation of the personality happens: on the basis of set of the congenital and acquired biological prerequisites; in processes of socialization of individuals and the

направленного воспитания: освоения социальных норм и функций.

жиынтық негізінде, жеке адамдарды әлеуметтендіру және тәрбиеге бағыттау кезеңінде, әлеуметтік нормалар мен қызметтерді меңгеру жағдайларында қалыптасады.

directed education: development of social norms and functions.

Логотип (греч. *logos* – слово и *typos* – отпечаток) – оригинальное начертание, изображение полного или сокращенного наименования организации, фирмы. Логотип специально разрабатывается с целью привлечения внимания.

Логотип (грек. *logos* – сөз және *typos* – із) – ешкімге ұқсамайтын, өзіне ғана тән пішіні, жазылуы болатын, мекеменің, фирманың толық немесе қысқартылған атауының бейнеленуі. Бұл пішін назар аударту мақсатында арнайы әзірленеді.

Logo (Greek *logos* – the word and *typos* – a print) is an original tracing, the image full or the abbreviated name of the organization, firm. The logo is specially developed for the purpose of drawing attention.

М

Массовая культура, потребительская культура, индустрия развлечений – вид культуры, характеризующийся производством культурных ценностей: рассчитанных на массовое потребление и на усредненный массовый вкус; стандартизованных по форме и содержанию; предполагающих коммерческий успех; распространяемых средствами массовой информации.

Бұқаралық мәдениет көңіл көтеру, тұтынушы мәдениеті, коммерциялық мәдениет – мәдениеттің түрлері. Бұлар мәдени құндылықтарды шығаруымен сипатталады: көпшіліктің талғамына лайықталған және бұқараның жалпы тұтынуына есептелген; түрі мен мазмұны стандартталған; коммерциялық табысы болжанған; бұқаралық ақпарат құралдары арқылы таратылады.

Mass culture, consumer culture, show business - a type of the culture, being characterized by production of cultural values: calculated on mass consumption and on average mass taste; standardized by form and content; assuming commercial success; extended by mass media.

Микрофон (греч. *mikrosos*

Микрофон (грек. *mikrosos*

Microphone

(Greek

– маленький и *phone* – (звук) – устройство, обеспечивающее преобразование звуковых колебаний в электрический сигнал.

Мировоззрение – система обобщенных взглядов на мир и место человека в нем, на отношение людей к окружающей их действительности и самим себе, а также обусловленные этими взглядами их убеждения, идеалы, принципы познания и деятельности. Выделяют три основных типа мировоззрения: житейское (обыденное) мировоззрение, в котором отражаются представления здравого смысла, традиционные взгляды о мире и человеке; религиозное мировоззрение, связанное с признанием сверхъестественного мирового начала; философское мировоззрение, в котором обобщается опыт духовного и практического освоения мира. Мировоззрение личности определяет мнение. Именно мировоззрение, а не объем знаний человека определяет его поведение и поступки.

Молодежь – социально-демографическая группа,

– кішкентай және *phone* (дыбыс) – құрылғы, дыбыс тербелістерін электр сигналдарындағы дыбыс тербелістерін түрлендіруді қамтамасыз етеді.

Дүниетаным – дүниеге деген жалпы көзқарастардың жүйесі және ондағы адамның орны. Адамның өзіне және өзін қоршаған басқа адамдардың әрекеттеріне қатынасы, сенімдері, таным қағидаттары, іс-әрекеттері. Дүниетанымның негізгі үш түрін атайды: тұрмыстық (күнделікті) дүниетаным, мұнда әлем және адам туралы дәстүрлі көзқарас өз мағынасында көрініс табады; діни дүниетаным, дүниенің бастауы табиғаттан тыс күштерге байланысты; философиялық дүниетаным, рухани және әлемді практикалық тұрғыда игерудегі тәжірибелер жинақталады. Жеке адамның ой-пікірі оның дүниетанымын байқатады. Адамды білімінің деңгейі емес, атап айтқанда, дүниетанымы оның мінез-құлқы мен іс-әрекеттері анықтайды.

Жастар – ересектер өміріне аяқ басқан,

mikrsos – small and *phone* (a sound) is the device which provides transformation of sound vibrations in an electric signal.

World outlook – system of generalized views on earth and place on it, on relationships of people to encircling their reality and to themselves, also conditioned these views of their opinion, ideals, principles of cognitions and actions. We distinguish three majority types of world outlook:

Worldly (trivial) world outlook, which reflects presentation of common sense, traditional views about world and man; religious world outlook, connected with confession supernatural world beginning; philosophy world outlook, which generalize experiment spiritual and practical mastering of world. The world outlook of personality defines opinion. Exactly world outlook, not volume of man's knowledge defines his behavior and conduct.

Youth – social democratic group, living through peri-

переживающая период становления социальной и психофизиологической зрелости, адаптации к исполнению социальных ролей взрослых. В соответствии с законодательством Республики Казахстан [3], молодежь – граждане Республики Казахстан в возрасте от четырнадцати до двадцати девяти лет.

Мониторинг (лат. *monitor* – предостерегающий) – специально организованное, систематическое наблюдение за состоянием объектов, явлений, процессов с целью их оценки, контроля или прогноза.

Монолог (лат. *monos* и греч. *logos* – речь) – развернутое высказывание одного лица; речь персонажа, непосредственно адресованная к зрителю.

Мотивация (лат. *moveo* – двигаю) – побуждения, вызывающие активность организма и определяющие ее направленность.

Музей (греч. *museion* – храм муз) – учреждение культуры, занимающееся собиранием, изучением,

элеуметтік және психофизиологиялық есеюдегі, ересек элеуметтік жаңа рөлдерге бейімделу кезеңіндегі элеуметтік-демографиялық топ. Қазақстан Республикасының заңына сәйкес [3], Қазақстан Республикасындағы он төрт пен жиырма тоғыз жас арасындағы азаматтар – жастар болып есептеледі.

Мониторинг (лат. *monitor* – караушы, қадағалаушы) – нысандардың жағдайын, құбылыстардың пайда болуын бағалау, тексеру немесе болжау мақсатында арнайы ұйымдастырылған жүйелі қадағалау үдерісі.

Монолог (лат. *monos* – дара, греч. *logos* – сөйлеу) – кейіпкердің көпшілікті қарата немесе өзіне арнап айтқан сөзі, толғанысы.

Мотивация (лат. *moveo* – қозғаймын) – ояту, шабыттандыру, ағзадағы белсенділікті арттыру және оның бағытын анықтау

Мұражай (греч. *museion* – музаның храмы) – тарихи ескеркіштерді, материалдық және руха-

od becoming of social and psychophysiology ripeness, adaptation to fulfillment social roles of adults. In accordance with legislation of Republic of Kazakhstan [3] in ages from fourteen to twenty nine years.

Monitoring (Lat. *monitor* – warning) – special organized, systematic observation after position of object, phenomenon, process with aims of their estimate, control or prediction.

Monologue (Lat. *monos* and Greek *logos* – speech) full dressed utterance from one face; person’s speech, directly addressed to spectator.

Motivation (Lat. *moveo* – move) – motivation, defiant activity of organism and determinative its set.

Museum (Greek *museion* – muse’s church) culture’s foundation, which is engage with meeting, study,

хранением и экспонированием предметов – памятников естественной истории, материальной и духовной культуры, а также просветительской и популяризаторской деятельностью.

Музейный фонд – совокупность памятников естественной истории, материальной и духовной культуры, находящихся в ведении музеев, постоянно действующих выставок, научных учреждений и учебных заведений.

Музыка (греч. *музы* – богини, покровительствующие науке и искусству) – вид искусства, который отражает действительность и воздействует на человека посредством осмысленных и особым образом организованных по высоте и во времени звуковых последований, состоящих из звуков определенной высоты.

Мультимедиа (англ. *multy* – множественный; *media* – среда; *multimedia* – многие среды) – совокупность современных средств аудио-, теле-, визуальных и виртуальных коммуникаций; носители информации и компьютерные средства ее обработки, в которых взаимодействуют визуальные

ни мәдениетті сақтаумен, сонымен қоса ағартушылық пен құндылықтарды жарыққа шығарумен және зерттеумен, жинаумен айналысатын мекеме.

Мұражай қоры – ғылыми мекемелер мен оқу орындарындағы тұрақты әрекет ететін көрмелер, мұражай қарамағындағы тарихи ескерткіштердің, материалды және рухани мәдениеттің жиынтығы.

Музыка (грек. *музалар* – ғылым мен өнерді жебейтін құдайлар) өнер түрі. Бұл айқын жоғары дыбыстардан тұратын, ұғынықты және дыбыстардың биіктік пен кеңістікте бірізділікпен біріккен ерекше көрінісі арқылы шындық болмысты көрсетеді және адамға әсер етеді.

Мультимедиа (ағылш. *multy* – көп, бүктемелі; *media* – орта, құрал; *multimedia* – тура мағынасында көп орта дегенді білдіреді) – қазіргі заманғы аудио, телеқұралдары мен көзбен көретін және виртуалды байланыс желілерінің жиынтығы; ақпаратты тасушылар

saving and exhibiting things – monuments of natural history, material and sacred culture, also instructive and popularization action.

Museum fund – monuments' summation of natural history, material and sacred culture, which is in museum conduct, constantly working exhibitions, institutes, educational institutions.

Music (Greek *muses* – goddess, protective to science and art) – kind of art, which reflects reality and affects to man by means of sensible and special image of organizing on high and tense sound progression, consisting of sounds definite heights.

Multimedia (Eng. *multy* – plural; *media* – environment; *multimedia* – plural of environment) – summation of modern resources audio-, tele-, visual and virtual communications; information carrier and computer resources of its cultivation, in which interact visual and sound effects under management of

и звуковые эффекты под управлением интерактивного программного обеспечения.

және оларды өндеудің компьютерлік ортасы, мұнда интерактивті бағдарламамен басқарылу барысында визуалды және дыбыс (аудио) әсерлері өзара әрекетке түседі.

interactive program provision.

Мышление – процесс отражения объективной реальности в умозаключениях, понятиях, теориях, суждениях и т.п.

Ойлау – ұғым-түсінікте, пайымдауда, теорияларда, ой қорытындыларында т.с. объективті шындықтың бейнесін беру кезеңі.

Thought – process of affecting objective reality in conclusions, ideas, theory, assessment and etc.

Н

Народная музыка, музыкальный фольклор (англ. *folklore* – народная мудрость) – вокальное (песенное, музыкально-поэтическое), инструментальное, вокально-инструментальное и музыкально-танцевальное творчество народа, опирающееся на исторически складывающиеся и постоянно развивающиеся традиции различных групп и слоев населения. Народная музыка неразрывно связана с жизнью народа. Она – неотъемлемая часть художественного народного творчества (фольклора), существующего в устной (бесписьменной) форме и передаваемого лишь исполнительскими традициями. Исполните-

Халық музыкасы, фольклор (ағылш. *folklore* – халық даналығы) – халықтың вокалды (әнді, сазды-поэтикалық), аспаптық, вокалды-аспаптық және сазды-би шығармашылығы, халықтың түрлі топтарының тарихи жинақталған және үнемі дамып отыратын дәстүрлеріне сүйенеді. Халық музыкасы халық өмірімен тығыз байланысты. Бұл – халықтың көркем шығармашылығының (фольклор), ауыз әдебиетінің ажыратылмас бір бөлігі, тек орындаушылық дәстүр арқылы ұрпақтан ұрпаққа беріледі. Халық музыкасын орындаушылар – әншілер, ақындар,

Folk music, musical folklore (Eng. *folklore* – folk wisdom) – vocal (song, musical – poetic), instrumental and musical – dancing folk creation, based on historic adding and constantly upcoming traditions of different groups and layer of society. Folk music connects with people's life. It is – part and parcel artistic folk creation, existing in oral (non writing) form and transmissible only with performing traditions. Performers' folk music (singers, akyns, kuishys and etc) change folk music's form in according with time demand, saving its national original. Genres such as song, epic saga, dance strum, instrumental play.

ли народной музыки күйшілер т.б. халық (певцы, акыны, кюйши и т.д.) изменяют форму музыкасының ұлттық народной музыки в соответствии с требованиями ерекшелігін сақтай отырып, формасын қазіргі времени, сохраняя ее национальную самобытность. Жанры – песня, заман талаптарына эпитические сказания, плясовые наигрыши, инструментальные пьесы. сәйкестендіре отырып өзгертеді. Халық музыкасының негізгі жанры – ән, әнді суырып салып айту, эпикалық аңыз, би әуендері, аспаптық күйлер.

Народное творчество, фольклор (англ. *folklore*

– народная мудрость) – художественная коллективная деятельность народа, отражающая его жизнь, воззрения, идеалы в создаваемых им и передаваемых из поколения в поколение: поэзии (предания, песни, сказки, эпос); музыке (песни, инструментальные наигрыши, пьесы); театре (драмы, сатирические пьесы, театр кукол); танце; изобразительном и декоративно-прикладном искусстве. Произведения и навыки народного творчества непосредственно передаются из поколения в поколение.

Наурыз – древний праздник весны и труда, возникший у многих народов Востока, отмечаемый в день весеннего

Халық шығармашылығы, фольклор

(ағылш. *folklore* – халық даналығы) – халықтың көркем ұжымдық шығармашылық іс-әрекеті. Мұнда халықтың өмірі, көзқарасы, олардың мұрат-мақсаттары: поэзиясы (аңыз-хикаясы, әндері, ертегілері, жырлары); музыкасы: әндері, аспаптық әуендері, күйлері; театры: драмасы, сатиралық қойылымдары, қуыршақ театры; билері; сәулет өнері; бейнелеу және сәндік-қолданбалы өнері көрініс табады. Халық шығармашылығының туындылары және оның әдіс-тәсілдері ұрпақтан ұрпаққа беріледі.

Наурыз – еңбек пен көктемнің ежелгі мерекесі, Шығыс елдерінің көпшілігінде 21-22 наурыз күн мен

Folk creation, folklore

(Eng. *folklore* – folk wisdom) – artistic collective people action, affecting its life, opinion, ideal in formation and transmissible from generation to generation: poetry (story, song, tale, epos); music (song, instrumental strum, play); theatre (dramas, satiric plays, doll’s theatre); dancing; fine and decorate – applied art. Composition and experience of folk creation directly hand on generation to generation.

Nauryz – ancient holiday of spring and labor, which arose in the most of East people, celebrating in spring equinox day, the 21

равноденствия, 21-22 марта. К Наурызу готовится ритуальное блюдо – *наурыз коже* (похлебка на кислом молоке из семи компонентов) – символ благоденствия и благополучия. Люди приводят в порядок дома, расплачиваются с долгами; находившиеся в ссоре – мирятся. Все стараются быть в добром расположении духа, при встрече заключают друг друга в объятия, высказывают самые добрые пожелания. В этот день разыгрываются театрализованные представления и сценки из народной жизни, проводятся *айтысы* – словесные состязания акынов (поэтов-импровизаторов). Молодежь собирается у качелей – *алтыбакан*. Все поют, танцуют, веселятся, играют в национальные игры. Традиции Наурыза передавались из поколения в поколения и сохранили свое основное содержание и сегодня. 30 сентября 2009 года Наурыз (Навруз) был включен ЮНЕСКО в Репрезентативный список нематериального культурного наследия человечества, с этого времени 21 марта объявлено как Международный день Навруз.

түн теңелген күні тойланады. Наурызға әр отбасы арнайы тағам – *наурыз көжені* (жеті түрлі тағамнан дайындалады) әзірлейді. Наурыз көже – береке мен амандықтың белгісі. Бұл күні адамдар ұйжайларын ретке келтіріп, қарыздарын өтеп, ренжісіп қалғандары – татуласқан. Наурыз күні адамдар бір-бірімен құшақтасып, ең жақсы тілектерін айтып, ақ ниеттерін білдіреді. Наурызды тойлау кезінде халық өмірінен театрландырылған көріністер қойылады, домбыраның сүйемелдеуімен акындар *айтысы* өткізіледі. Жақсылықты кім көп дәріптесе, сол жеңеді. Жастар *алтыбақан* жанына жиналады. Барлық халық ән айтып, би билеп, ұлттық ойындарды ойнайды. Наурыз дәстүрлері ұрпақтан-ұрпаққа жетіп, негізгі мазмұны осы күнге дейін сақталған. Ал ЮНЕСКО болса, 2009 жылдың 30 қыркүйегінде Наурыз мейрамын адамзаттың материалдық емес мәдени мұра тізіміне кіргізді. Осы уақыттан бастап 21 наурыз Халықаралық Навруз күні деп жарияланды.

– 22 of March. It is prepared ritual dish to Nauryz – *nauryz kozhe* (pottage on clabber consisting of seven components) – symbol of welfare and prosperity. People make to form their houses, pay off arrearages; make peace that was in quarrel. All of them try to be in kind disposition of spirit, when they meet they hug each other, wish only good wishes. On that day put on theatric presentations and spectacles from people life, lead *aytys* – akyn's wordy competitions (poet – improvisators). Youth gather near to swing – *altybakan*. All sing songs, dance, have fun, and play in national games. Nauryz's traditions handed on from generation to generation and saved its own major contents nowadays. In 30th of September 2009 Nauryz was included to UNESCO in Representative list of nonmaterial cultural man heritage, from that time on 21st of March is announced as International day of Nauryz.

Национальные праздники – праздники, установленные в Республике Казахстан в ознаменование событий, имеющих особое историческое значение, оказавших существенное влияние на развитие казахстанской государственности. Празднование национальных праздников сопровождается проведением официальных мероприятий в центральных и местных государственных органах. Официально установленным национальным праздником в Республике Казахстан является *День Независимости*, отмечаемый 16-17 декабря. Дни, в которые отмечаются национальные и государственные праздники в Республике Казахстан, признаются праздничными днями в соответствии с трудовым законодательством Республики Казахстан, Закон Республики Казахстан от 13.12.2001 № 267-2 «О праздниках в Республике Казахстан» [6-8]. См. *Государственные праздники*

Невербальная коммуникация – общение, опирающееся не на слова, а на мимику, пантомиму, интонации, паузы, составляющие неречевые коммуникации.

Ұлттық мерекелер – қазақ мемлекетінің дамуына елеулі әсер еткен, ерекше тарихи мағынасы бар оқиғаларды құрмет тұту үшін Қазақстан Республикасының арнайы бекітілген мерекелері. Ұлттық мерекелер орталық және жергілікті мемлекеттік органдарда ресми ішаралар өткізумен тойланады. Қазақстан Республикасының ресми бекітілген ұлттық мерекесі – *Тәуелсіздік күні* – 16-17 желтоқсан күндері атап өтіледі. Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына, Қазақстан Республикасының 13.12.2001 жылғы № 267-2 «Қазақстан Республикасының мерекелері туралы» Заңына сәйкес көрсетілген мереке күндері Қазақстан Республикасының ұлттық және мемлекеттік мереке күндері ретінде тойланады [6-8]. *Қара Мемлекеттік мерекелер.*

Бейвербал қарым-қатынас – тілдесуге жатпайтын, тілдік емес қарым-қатынасты құрайтын ым-ишаратқа, пантомимаға, дауыс

National holidays – holidays established in Republic of Kazakhstan in commemoration of event, has special historic meaning, which fared important influence to development of Kazakh nationhood. Celebrating national holidays is accompanied with running official arrangement in central and local state organs. Official established national holiday in Republic of Kazakhstan is Independent day which is celebrated in 16 – 17th of December. Days which are celebrated as national and state holidays in Republic of Kazakhstan, intended as holidays in accordance with labor legislation Republic of Kazakhstan, Law of Republic of Kazakhstan from 13.12.2001 №267-2 “About holidays in Republic of Kazakhstan” [6-8]. See *Public holidays*.

Non-verbal communication – communication, which founded not to words, but to mimic, pantomime, intonation, pause, forming non speech communications.

ырағына негізделеді.

О

Общественное мнение – состояние массового сознания, заключающее в себе отношение к событиям, различным группам и личностям.

Общественность – группа людей, выражающих по какой-либо проблеме определенное мнение, а также реагирующих на события и возникшие ситуации.

Организация (как процесс) – деятельность по созданию и совершенствованию структуры и правил функционирования ее элементов.

Қоғамдық пікір – жалпы бұқаралық түсінік, түрлі топтар мен жеке тұлғаларға, оқиғаларға қатысын білдіреді.

Жұртшылық – қандай болса да бір мәселеге өздерінің нақты пікірлері бар адамдардың тобы, сондай-ақ туындаған жағдайлар мен оқиғаларға да өз көзқарастарын білдіреді.

Ұйымдастыру (процесс ретінде) – құрылымды құру мен жүзеге асыру бойынша іс-әрекет және оның элементтерінің қызмет ету тәртібі.

Public opinion – massive consciousness position, including to its attitude to events, different groups and persons.

Society – group of people, expressing to some problem definite opinion, also reactive to events and arisen situations.

Organization (like process) – action about creation and perfection structure and law of functioning its elements.

П

Патриотизм – любовь к Родине, преданность своему Отечеству, своему народу, стремление служить его интересам, готовность к выполнению гражданского долга по защите Отечества. Патриотизм выступает как важнейшая, устойчивая характеристика личности студента, выражающаяся в его мировоззрении, нравственных

Отаншылдық – Отанға деген махаббат, өзінің Туған еліне, өзінің халқына шын берілгендік, Туған еліне қызмет етуге ұмтылушылық, Отан алдындағы азаматтық борышын орындауға деген әзірлігі. Отаншылдық – студенттің жеке тұлғасының аса маңызды, тұрақты

Patriotism – love to Motherland, dedication to its native land, to its people, aspiration to serve its interests, readiness to realization civil obligations of protection Native land. Patriotism addressed as important, stable students person characteristic, expressing in his world outlook, honest ideal, norm of behavior.

идеалах, нормах поведе-
ния.

мінездемесі,
Отаншылдық студенттің
дүниетанымынан,
адамгершілік мұрат-
тарынан, мінез-құлық
нормаларынан көрінеді.

Перформанс (англ. *performance* – исполнение) – акция, короткое представление: исполняемое одним или несколькими участниками в художественной галерее или в музее; представляющее публике живые композиции с символическими атрибутами, жестами и позами. Акции перформанса заранее планируются и протекают по некоторой программе.

Перформанс (ағылш. *performance* – орындау) – акция, қысқаша таныстыру: бір немесе бірнеше қатысушымен көркем галереяда немесе мұражайда орындалады; көпшілікке тірі композицияларды символдық атрибуттармен, ыммен, тұрған тұрыстарымен ұсынады. Перформанс акциялары алдын-ала жоспарланады және бағдарламалар арқылы өтеді.

Performance (Eng. *performance* – fulfillment) – action, short presentation: fulfilling with one or several participants in art gallery or in museum; presenting to public alive compositions with symbolic attributions, signs and poses. Performance actions previously plans and flows with some programs.

Песня – наиболее распространенный жанр вокальной музыки, соединяющий музыкальный образ с поэтическим. Народная песня – одна из древнейших форм музыкально-поэтического творчества, художественный итог творчества многих поколений.

Ән – вокалды музыканың аса көп тараған жанры, музыкалық және поэтикалық бейнені ұштастырады. Халық әні – музыкалық-поэтикалық шығармашылықтың ертеден келе жатқан түрлерінің бірі, сан ұрпақ шығармашылығының көркем қорытындысы.

Song – most common genre of vocal music, connecting musical image with poetic one. Folk song is one of ancient form music – poetic creation, artistic total creation of many generations.

Праздник – день торжества, установленный в честь или в память кого-нибудь, чего-нибудь. Праздник является особым элементом в структуре социального времени. Главная функция

Мереке – салтанатты күн, бір адамды құрмет тұту немесе еске алу, қандай да бір нәрсені есте сақталуы үшін белгіленеді. Мереке әлеуметтік уақыттың құрылымында ерекше

Holiday – celebration day, established to honor or memory to somebody, something. Holiday is special element in social time structure. Main function of holiday is socio cultural integration that or another

праздника – социокультурная интеграция той или иной общности людей. Праздники подразделяются на: официальные – национальные, государственные, общественные, профессиональные; неофициальные – семейные, корпоративные и др.

Презентация (англ. *presentation* – представление, показ) – официальное представление чего-либо нового, недавно появившегося, созданного, например: книги, журнала, проекта, продукции, прибора, альбома, песни, фильма, организации, специальности и пр. кругу приглашенных лиц.

Пресса – массовые периодические печатные издания – газеты и журналы, выполняющие одну из главных ролей СМИ в формировании общественного мнения.

Пресс-релиз – официальное сообщение, подготовленное для журналистов и редакторов СМИ, о событии, мероприятии или другом ин-

элемент болып саналады. Мерекенің басты қызметі – адамдардың әлеуметтік-мәдени тұрғыда шоғырлануы. Түрлі мерекелер адамдардың бірігуінің әр түрін жүзеге асырады. Мерекелер: ресми-ұлттық, мемлекеттік, қоғамдық, кәсіби; ресми емес – отбасылық, біріккен және т.б.

Презентация (ағыл. *presentation* – көрсетілім, көрсету деген сөзді білдіреді), *алғашқы таныстыру; таныстыру рәсімі; тұсаукесер* – жаңа, жаңадан шыққан, шығарылған арнайы көрсетілім, мысалы: кітаптар, журналдар, жобалар, өнімдер, құралдар, альбомдар, өлеңдер, фильмдер, ұйымдар, арнайы және т.б. ортаға шақырылған тұлғалар.

Баспасөз – мерзімді баспа басылымы – газеттер мен журналдар. Қоғамдық пікірді қалыптастыруда БАҚ негізгі рөлдердің бірін атқарады.

Баспасөз хабарламасы – ресми хабарлама, БАҚ редакторлары мен журналистеріне іс-шаралар, оқиғалар т.б. ақпараттар беру үшін

people communion. Holidays are distinguished to: official – national, public, society, professional; non official – family, cooperative and etc.

Presentation (Eng. *presentation* – introduction, showing) – official presentation of something new, recently appeared, formatting, e.g.: books, magazines, projects, products, devices, albums, songs, movies, organizations, specialty and etc. in group of invited persons.

Press – massive periodically printed publication, such as newspapers and magazines, accomplishing one of the most roles of MSM in forming public opinion.

Press-release – official message, prepared to journalists and redactors MSM, about event, arrangements or another informative reason.

формационном поводе. дайындалады.

Пресс-центр – служба информации: организуемая на период работы съездов, конференций, совещаний, спортивных соревнований и т.д.; или существующая постоянно при некоторой организации или органе власти.

Программа (греч. *programma* – объявление, распоряжение) – 1) содержание и план деятельности, работ; 2) изложение основных положений и целей деятельности организации, отдельного деятеля; 3) краткое изложение содержания учебного предмета; 4) перечень номеров, исполнителей, действующих лиц театральных, концертных и других представлений.

Проектирование (лат. *projectus* – брошенный вперед) – процесс создания прототипа, прообраза предполагаемого или возможного объекта, состояния, специфическая деятельность, результатом которой является научно-теоретически и практически обоснованное определение вариантов прогнозируемого и планового развития новых про-

Баспасөз орталығы – ақпарат қызметі: съезд, мәжіліс конференцияларының жұмысы кезеңінде, спорт жарыстары т.б. кезінде ұйымдастырылады немесе кейбір ұйымдарда, үкімет органдарында тұрақты түрде жұмыс істейді.

Бағдарлама (грек. *programma* – хабарландыру, өкім) – 1) жұмыстың мазмұны мен жоспары; 2) жеке жұмыстың, мекеменің мақсаты мен негізгі ережелерін ұсыну; 3) оқу пәнінің қысқаша мазмұны; 4) концерттік және басқа да қойылымдардың, театрда ойнаушылардың, орындаушылардың номерлерінің тізімі.

Жобалау (лат. *projectus* – алдын ала тастау) – ерекшелігі бар іс-әрекет, болашақта болуы мүмкін нысанның немесе жағдайдың бейнесін, түптілғасын немесе болашақ үлгісін жасау кезеңі, жобалау нәтижесінде ғылыми-теориялық және тәжірибелік тұрғыда негізделген жана процесстер мен құбылыстарды жоспарлы дамыту мен

Press-room – Information service: organized in period of congress labor, conference, session, sport competitions and etc.; or existing constantly in some organizations or power organ.

Program (Greek *programma* – advertisement, direction) 1) contents and plan of action, job; 2) narration of primary condition and aims of action organizations, separate actor; 3) short narration of contents educational subject; 4) list of numbers, actors, characters theatrical, concert and another presentations.

Projecting (Lat. *projectus* – outcast forward) – process of creating prototype, protoplast of anticipated or possible object, position, specific action, result which is scientific – theoretic and practical founded definition of versions predicted and planned development of new process and appearance. Designing is composite part of management, which allows ensure realizing management

цессов и явлений. Проектирование – составная часть управления, которая позволяет обеспечить осуществление управляемости и регулируемости некоторого процесса.

Профессиональные и иные официальные праздники – праздники, не наделенные статусом национальных и государственных, отмечаемые отдельными категориями граждан. Профессиональные праздники: День учителя, День шахтера, День строителя, День финансиста и др. Официальные праздники: День государственных символов Республики Казахстан (4 июня), День знаний (1 сентября), День языков народов Республики Казахстан (третье воскресенье сентября), Международный День пожилого человека (1 октября), Международный день студентов (17 ноября) и др. Официальными выходными днями объявлены: Курбан мейрамы, Православное Рождество (7 января) [6-8].

болжаудың үлгілері анықталады. Жобалау – басқарудың бір бөлігі, кейбір процестерді басқару мен реттеуді жүзеге асыруды қамтамасыз етеді.

Кәсіби және басқа да ресмі мерекелер – ұлттық, мемлекеттік мәртебеге ие болмаған мерекелер, азаматтардың жекелеген топтары атап өтеді. Кәсіби мерекелер: Мұғалімдер күні, Кеншілер күні, Құрылысшылар күні, Қаржыгер күні т.б. Ресми мерекелер: Қазақстан Республикасының рәміздер күні (4 маусым), Білім күні (1 қыркүйек), Қазақстан Республикасы халықтарының тілдері күні (қыркүйектің үшінші жексенбісі), Қарттар халықаралық күні (1 қазан), Студенттердің халықаралық күні (17 қараша) және т.б. Ресми түрде демалыс күндері болып жарияланды: Құрбан айт мерекесі, Православие Рождествосы (7 қаңтар) [6-8].

and control some process.

Professional and other official holidays – holidays, non gifted state of national and state, celebrating separate citizen category. Professional holidays such as: Teacher's day, Miner's day, Builder's day, Financier's day, and etc. Official holidays: State symbol's day of Republic of Kazakhstan (4th June), Knowledge's day (1st September), People language's day of Republic of Kazakhstan (third Sunday of September), International oldster's Day (1st October), International student's day (17th November) and etc. Official holiday is: Kurban holiday, Orthodox Christmas (7th January) [6-8].

P

Радиовещание, радио – **Радиоақпарат, радио** – **Broadcasting, radio** –

средство массовой информации. Радиовещание осуществляется через радиочастоты и принимается на радиовещательные приемники.

бұқаралық ақпарат құралдары. Радиоақпарат радио орталықтары мен радио ақпаратты жеткізетін құралдар арқылы жүзеге асырылады.

mass communication. Broadcasting realized through radio centers and accepted on broadcast recipient.

Развитие – характеристика качественных изменений объектов; характеристика качественных изменений личности, наращивание физических, психических и социальных новообразований за счет освоения человеком внутреннего и внешнего потенциала возможностей.

Даму – адамның ішкі және сыртқы мүмкіндіктерін игеру нәтижесіндегі физикалық, психологиялық және әлеуметтік қасиеттерге ие болған тұлғаның сапалық өзгерістерінің сипаттамасы.

Development – characteristic of quality object conversion; characteristic of quality person conversion, build up physical, psychic and social growth at the expense of man mastering interior and outward opportunities potential.

Режиссер (лат. *rego* – управляю) – творческий работник театра, осуществляющий постановку драматического (пьеса) или музыкального (опера, мюзикл) произведения на сцене; постановщик спектакля, кинофильма, видеоклипа, эстрадно-концертной программы, телевизионных и радио программ, циркового представления, оперы.

Режиссер (лат. *rego* – басқарамын) – сахнада драмалық (пьеса) немесе музыкалық (опера, мюзикл) туындыны қоятын театр қызметкері. Спектакль, кинофильм, бейнеклип, теледидарлық және радио бағдарламалардың, шіркеулік қойылымдардың, опера және эстрадалық концерттік бағдарламалардың қоюшысы.

Producer (Lat. *rego* – manage) – artistic theatre worker, realizing direction of dramatic (play) or music (opera, musical) composition on scene; performance director, movie, clip, variety – concert program, television and radio program, circus presentation, opera.

Реквизит (лат. *requisitum* – необходимое) сценический, театральный – совокупность подлинных или бутафорских вещей, необходимых актерам на сцене

Реквизит (лат. *requisitum* – қажетті) – театрлық, сахнада көрініс көрсету кезінде актерлерге қажетті шын немесе жасанды заттардың жиынтығы,

Requisite (Lat. *requisitum* – necessary) scenic, theatrical – summation of authentic or sham things, necessary to actors at the scene on the action time. Sometimes requisite completes

во время действия. Иногда реквизит дополняет сценический костюм: зонт, портфель и т.п.

Реклама (лат. *reclame* – выкрикиваю) – публичное оповещение потенциальных потребителей товаров и услуг об их качестве, достоинствах, преимуществах, а также о заслугах самой фирмы (организации); популяризация интеллектуального продукта, произведений литературы, искусства и др. Реклама предполагает использование специфических художественных, технических и психологических приемов с целью формирования и стимулирования спроса и продаж.

Рекреация (лат. *recreatio* – восстановление) – восстановление здоровья и трудоспособности путем отдыха вне жилища: на лоне природы, в туристической поездке и т.п.

Репертуар (лат. *repertorium* – список, опись) – совокупность драматических, музыкальных и других произведений, исполняемых в театре, на концертной

кейде реквизитті сахналық киімдер де (қолшатыр, потрфель т.б.) толықтырады.

Жарнама (лат. *reclame* – айғайлап айтамын) – көпшілік алдында тұтынушыларға тауарлар мен қызметтердің сапасы, құндылығы, артықшылығы туралы, сондай-ақ фирманың (ұйымның) сіңірген еңбегі жайында хабарлау, зияткерлік өнімді, әдеби шығармаларды, өнер туындыларын т.б. көпшілікке жария ету. Жарнама сату мен сұранысты қалыптастыру және ынталандыру мақсатында арнайы көркем, техникалық, психологиялық тәсілдерді қолдануды жорамалдайды.

Рекреация (лат. *recreatio* – қалпына келтіру) – үйден тысқары жерде (табиғат аясында, туристік сапарда т.б.) демалу арқылы еңбекке қабілеттілігін, денсаулығын қалпына келтіру.

Репертуар (лат. *repertorium* – тізім, тізімдеме) – театрда, концерттік эстрадада т.б. жерлерде орындалатын драмалық, музыкалық және басқа шығар-

scenic suit: umbrella, suitcase and etc.

Advertisement (Lat. *reclame* – cry out) – public notification of potential goods' users and service of quality, values, advantages, also about achievement of its firm (organization); popularization of intellectual goods, literature compositions, art and etc. Advertisement expects using specific artistic, technical and psychological receptions with aim of forming and stimulus demand and sale.

Reaction (Lat. *recreation* – recreation) health recreation and employing in the way of rest from outside of house: on bosom of nature, in touristic journey and etc.

Repertoire (Lat. *repertorium* – list, schedule) – summation of dramatic, musician and other compositions, which realizing in theatre, on concert stage etc.; group of roles,

эстраде и т.д.; круг ролей, номеров, музыкальных, литературных произведений, исполняемых артистом, исполнительским коллективом.

малардың жиынтығы; әртістердің, ұжымның орындауымен орындалатын музыкалық, әдеби туындылардағы рөлдер, нөмірлер.

numbers, musician, literature compositions, which realized by artist, collective.

C

Самодетельность художественная – любительское, непрофессиональное художественное творчество народных масс в области изобразительного, декоративно-прикладного, музыкального, театрального, хореографического, циркового искусств, кино, фотографии и др. Художественная самодетельность включает в себя создание и исполнение художественных произведений силами любителей, выступающих коллективно или в одиночку.

Өзіндік ұйымдастырылған көркемөнер – бейнелеу, сәндік-қолданбалы, музыкалық, театралдық, хореографиялық, цирк өнері, кино өнері, фотография және т.б. аясындағы халық бұқарасының кәсіби емес көркемөнері. Өз күшімен ұйымдастырылған көркемөнер әуесқойлардың өз күштерімен көркем туындыларды жасауымен және орындауымен ерекшеленеді, ұжымды түрде немесе жалғыз орындалады.

Artistic amateur art – dilettante, non professional artistic creation people multitude in region of description, decorate – applied, music, theatric, choreographic, circus art, movie, photo and etc.

Artistic amateur includes in its creation and realization artistic compositions with dilettante's power, performing collective or alone.

Самоуправление – самостоятельность какой-либо организованной социальной общности в управлении собственными делами; вид управления, при котором субъект и объект управления совпадают. Студенческое самоуправление – форма организации жизнедеятельности студенческого коллектива.

Өзін-өзі басқару – қандай да бір ұйымдастырылған әлеуметтік қауымдастықтың өзіндік істерді басқарудағы дербестігі; басқару түрі, мұнда субъект пен объект басқаруда үйлесім табады. Студенттік өзін-өзі басқару – студенттер ұжымының тіршілік қарекеттерін

Self government – independent, some organized social communion in management own deals; type of management, in which subject and object of management are concur. Student's self management is the form of organization students collective life action, which ensures developing its self management in accepting and realization de-

ва, обеспечивающая развитие их самостоятельности в принятии и реализации решений для достижения общественно значимых целей. Основными принципами студенческого самоуправления являются: сплочение коллектива вокруг единой цели; единство и оптимальное сочетание коллективных и личных интересов; динамичность и вариативность структуры органов самоуправления; добровольность в формировании его органов; интеграция и дифференциация педагогического управления и самоуправления. Результат развития студенческого самоуправления – взаимная ответственность, когда каждый добросовестно выполняет свои обязанности и отвечает за общие итоги деятельности, а все – за работу каждого.

Современное искусство – искусство современности, создаваемое в различных жанрах.

Спартакиада – массовые спортивные соревнования, названные по имени предводителя вос-

ұйымдастыру түрі, студенттердің қоғамдық маңызды мақсаттарға жету үшін шешімдер қабылдауы мен оны жүзеге асыруында өзін-өзі басқарудың дамуын қамтамасыз етеді. Студенттік өзін-өзі басқарудың негізгі қағида-аттары: бір мақсаттың аясында ұжымның топтасуы; ұжымдық және жеке қызығушылықтың бірлігі және оңтайлы үйлесімі; өзін-өзі басқару органдары құрылымының серпінділігі; органдардың құрылуындағы еріктілік; педагогикалық басқару мен өзін-өзі басқарудағы бірігу және жіктелу. Студенттік өзін-өзі басқаруды дамыту нәтижесі – әркімнің өз міндетін адал ниетпен орындап және іс-әрекеттің жалпы қорытындысына жауап беруі, ал барлығы – әркімнің жұмысы үшін жауап беретін өзара жауапкершілік.

Қазіргі өнер – әр түрлі жанрдан құралған, қазіргі өнер туындылары.

Спартакиада – жаппай спорттық сайыс, рим құлдары көтерілісінің жетекшісі Спартак

cision for achieve important aims. Main principles of student self management are: collective rallying around one aim; unity and optimal combination of collective and personal interests; dynamic and variation of structure organ self management; voluntariness in formation its organs; integration and differentiation pedagogic management and self management. Result of developing student self management is mutual responsibility, when anyone bonafide executes and answers to common totals of action, and all – to anyone's work.

Modern art – art of modernity, creating in different genres.

Sports festival – mass sports events, named for the leader of the Roman slaves revolt of Spartacus.

стания римских рабов есіміне байланысты Спартака. қойылған.

Спорт (англ. *sport*, сокращение от первоначального *disport* – игра, развлечение) – организованная по определенным правилам деятельность людей, составная часть физической культуры, средство и метод физического воспитания, система организации соревнований по различным физическим упражнениям. Существует любительский спорт и профессиональный.

Средство массовой информации, СМИ, масс-медиа – средство распространения информации, характеризующееся: обращенностью к массовой аудитории; общедоступностью; корпоративным характером производства и распространения информации. К средствам массовой информации относятся: пресса, радио, телевидение, Интернет.

Студент (лат. *studens* – усердно работающий, занимающийся) – учащийся высшего, в некоторых странах и среднего учебного заведения.

Студенческие объеди-

Спорт (ағылш. *sport*, бастапқыдағы *disport* – сөзінің қысқарған түрі ойын, көңіл көтеру) – адамдардың дене еңбегі мен ойлау қабілеттерін салыстырудан тұратын, айрықша ережелер бойынша ұйымдастырылған, сонымен қатар осы іс-әрекетке деген әзірлік және іс-әрекет барысындағы өзара қарым-қатынас. Әуесқойлар спорты мен кәсіби спорт түрі бар.

Бұқаралық ақпарат құралдары, БАҚ, масс-медиа – жаппай аудиторияға үндеу тастауды, жалпыға қолжетімдікті, өндірістің корпоративті сипаттамасы мен ақпаратты таратуды сипаттайтын ақпарат тараушы құралдар. Бұқаралық ақпарат құралдарына мыналарды жатқызуға болады: баспасөз, радио, теледидар, Интернет.

Студент (лат. *studens* – тынымсыз еңбектенетін, дайындалатын) – жоғары, кейбір елдерде орта оқу орындарында оқитын оқушылар.

Студенттік

Sport (Eng. *sport*, shortening from original *disport* – game, entertainment) – organized by definite people action rules, compound part of physic culture, means and method of physic behavior, system of organization competition by different physic exercises. It is existed amateur sport and professional.

Mass media, MSM, mass – media – means of spreading information, characterizing: addressed to massive audience; accessibility; corporative character production and spreading information. To mass media belongs: press, radio, television, Internet.

Student (Lat. *studens* – diligently working, studying) – student of high and secondary education institution, in several countries.

Student unions – volun-

нения – добровольные организации, объединяющие студентов на основе общности интересов для совместного достижения целей и задач, предусмотренных нормативными документами: студенческие общественные объединения (студенческие союзы, студенческие научные сообщества и др.); органы общественной самодеятельности (студенческие советы, студенческие клубы, творческие объединения, спортивные студенческие объединения и др.).

бірлестіктер – өз еріктерімен ұйымдасқан ұйымдар, қызығушылықтарының бірлігі негізінде, нормативті құжаттарында көрсетілгендей студенттік қоғамдық бірлестіктер (студенттік одақтар, студенттік ғылыми бірлестік және т.б.); қоғамдық өзіндік әрекеттер (студенттік кеңестер, студенттік клубтар, шығармашылық бірлестіктер, спорттық студенттік бірлестіктер және басқалар) ортақ мақсаттар мен тапсырмаларға жету үшін студенттерді біріктіреді.

teered organizations, united students on basis of social interests for join achieve aims and assignments, provided normative documents: student social unions (student coalition, student scientific community and etc); organs of social amateur performance (student councils, student clubs, artistic unions, sports student unions and etc.).

Студенческий парламент (англ. *parliament*, от франц. *parler* – говорить) – орган студенческого самоуправления, созданный на основе добровольной совместной деятельности студентов для защиты общих интересов и достижения общих целей. В парламенте представлены все факультеты, выдвинувшие избранные кандидатуры. Парламент возглавляется председателем.

Студенттік парламент (ағылш. *parliament*, франц. *parler* – сөйлеу) – студенттердің өзін-өзі басқару органы, ортақ қызығушылықтарын қорғау үшін және студенттердің жалпы мақсаттарға жету үшін ерікті түрде біріккен іс-әрекеттерінің негізінде құрылады. Парламентте барлық факультеттердің таңдаулы өкілдері болады, парламентті төраға басқарады.

Student parliament (Eng. *parliament*, from French *parler* – to speak) – organ of student self management, created on basis of volunteered compound students action for protecting common interests and achieving common aims. It is presented all faculties in parliament, which has nominated elected candidates. Parliament headed by a chairman.

Студенческий совет – орган студенческого самоуправления. Студен-

Студенттік кеңес – студенттердің өзін-өзі басқару органы.

Student council – organ of student self management. Student councils are creat-

ческие советы создаются с целью широкого привлечения студентов к общественной жизни вуза, решению социально-бытовых и правовых проблем студенческой молодежи, развития традиций образовательного учреждения, организации студенческого досуга и отдыха. Студенческие советы осуществляют свою деятельность во внеучебное время. Возглавляет работу студенческого совета председатель, который избирается открытым голосованием на заседании студсовета сроком на два года.

Студенттік кеңестер студенттердің бос уақыты мен демалысын ұйымдастыру, білім беру мекемесінің дәстүрлерін дамыту, студент-жастардың әлеуметтік-тұрмыстық және құқықтық мәселелерін шешу, студенттерді жоғары оқу орнының қоғамдық өміріне кеңінен тарту мақсатында құрылады. Студенттік кеңестер өз іс-әрекеттерін сабақтан тыс уақытта жүзеге асырады. Студенттік кеңестің жұмысын төраға басқарады, оны студенттер кеңесінің мәжілісінде ашық дауыспен екі жылға сайлайды.

ed with aim of wide students' attraction to social life of educational institute, decision of social – common and legal problems of student youth, creation of educated institution tradition, organization of student leisure and rest. Student councils realized own action in extracurricular time. Chairman heads the Student Council, which is elected by open vote at a meeting of the Student Council for two years.

T

Танец – вид искусства, в котором художественные образы создаются средствами пластических движений и ритмически четкой и непрерывной смены выразительных положений человеческого тела. Танец неразрывно связан с музыкой, эмоционально-образное содержание которой находит свое воплощение в его хореографической композиции, движениях, фигурах. Различают: народный, историко-быто-

Би – адам денесінің үзіліссіз түрдегі әсем қимылдары мен ырғақты қозғалысы арқылы көркем бейнелер туындайтын өнер түрі. Би тікелей әуенмен байланыста болады, бидің эмоционалды-бейнелі мазмұны хореографиялық композициядан, қозғалыстардан, түрлі пішіндерден көрінеді. Бидің халықтық, классикалық, тарихи-тұрмыстық, балдық,

Dance is a type of art that generally involves plastic movement of the body, often rhythmic in a pattern of steps and in time to music. Dance is indissolubly related to the music, which emotionally-vivid expression finds its embodiment in choreographic performance, motions, figures. There are many styles and genres of dance: folk, historical, classical, ballroom, vaudeville, modern, etc.

вой, классический, балетный, эстрадный танец.

эстрадалық деген түрлері бар.

Творческий коллектив – добровольное объединение любителей музыкального, хореографического, театрального и других жанров художественного творчества, основанное на общности интересов и совместной творческой деятельности, способствующей развитию дарований его участников, освоению и созданию культурных ценностей.

Шығармашылық ұжым – шығармашылық іс-әрекеттерінің ортақтығы мен мүдделерінің бірлігіне негізделген, көркем шығармашылықтың музыкалық, хореографиялық, театр және т.б. жанрлары әуесқойларының өз еріктерімен бірігуі және бұл шығармашылық мәдени құндылықтарды жасау мен игеруде олардың таланттарын дамытуға ықпал етуі.

Creative group – a voluntary group of entities that share or are motivated by interest in musical, choreographic, theatrical and other genres of artistic work, focused on joint creative activity, which help to develop talents, mastering and cultural values of the participants.

Творчество, творческая деятельность – природная сущность человека, реализуя которую он «преобразует мир»; процесс человеческой деятельности, создающий качественно новые материальные и духовные ценности или итог создания субъективно нового. Творческая деятельность – деятельность по созданию культурных ценностей и их интерпретации. Характеризуется неповторимостью, оригинальностью, уникальностью. Предполагает наличие субъекта – творца. Творчество – одна из главных функций культурно-досуговой деятельности.

Шығармашылық – кең мағынасында – сапалы түрде жаңа материалды және рухани байлықты жасайтын адамзаттың іс-әрекетінің барысы немесе субъективті жаңа затты жасау қорытындысы. Шығармашылық қызмет – мәдени құндылықтарды жасау мен оларды түсіндіру туралы іс-әрекет. Шығармашылық қызмет қайталанбайтын, өзіне ғана тән және қоғамдық-тарихи бірегей болуымен сипатталады. Шығармашылық әрқашанда шығармашылық қызметтің субъектісі (жасаушы) бар болуын бағамдайды.

Creativity, creative work – a natural essence of man, the ability to "transform the world"; a phenomenon of human activity whereby something new is created, such as new material and spiritual values. Creative work is the process by which one utilizes creative ability in order to originate the cultural values and its interpretation. It is characterized by the soleness, originality, unicity and supposes the presence of subject – the creator. Creativity is one of main functions of cultural and leisure activity.

Театр, театральное искусство (греч. theatron – место для зрелищ, зрелище) – род искусства, специфическим средством выражения которого является сценическое действие, возникающее в процессе игры актера перед публикой. В ходе исторического развития определились три основных вида театра, отличающиеся специфическими признаками и средствами художественной выразительности: драматический, оперный и балетный.

Телевещание, телевидение – передача сообщений и других информационных программ по телевидению.

Технология (греч. *techne* – искусство, *logos* – учение) – в широком смысле – объем знаний, которые можно использовать для производства товаров и услуг из имеющихся ресурсов; совокупность методов и инструментов для достижения желаемого результата; в узком смысле – способ преобразования вещества, информации в процессе изготовления продукции, обработки и переработки материалов, сборки готовых изделий, контроля

Театр, театр өнері (грек. theatron – ойынауық орны; ойынауық) – өнер түрі, шындықтың, оқиғаның, тартыстың, мінездердің бейнеленуі, түсіндірілуі және көрермендер алдында актердің ойыны барысында туындайтын драмалық оқиға арқылы бағалау. Тарихи даму кезеңінде арнайы белгілері мен көркем айқындылықты беру ерекшелігіне орай, театрдың үш негізгі түрі анықталды: драмалық, опера және балет театры.

Телехабар, теледидар – теледидар арқылы ақпаратты бағдарламаларды және басқа да мәліметтерді беру.

Технология (грек. *techne* – өнер, *logos* – ілім) – кең мағынасында – қолда бар ресурстардан тауар өндіру мен пайда келтіру үшін қолданылатын білімнің көлемі; күтілетін нәтижені алу үшін қолданылатын әдіс-тәсілдер мен құрал-жабдықтардың жиынтығы; тар мағынасында – өнімді даярлау барысында заттарды, энергияны, ақпаратты өзгерту тәсілі, материалдарды өңдеу мен қайта жасау, дайын

Theatre, dramatic art (Greek theatron - place for viewing) - a collaborative form of fine art that uses live performers to present the experience of a real or imagined event before a live audience. Historically, there were determined three basic types of theatre, which have particular aspects and facilities of artistic expressiveness: drama, opera and ballet.

Telecasting, television – Is the broadcasting of a still or moving image (messages, informative programs) via radiowaves to receivers that project a view of the image on a picture tube.

Technology (Greek *techne* – art, skill and *logos* - studies) - in a wider sense, it is the total knowledge that can be used for producing goods and services with the help of material resources; the sum of the ways and instruments for an achievement of the desired result; in a narrow sense, it is a scientific industrial process where substance or information is modified into products, processed and retreated into materials, assembled into

качества, управления. Включает методы, приемы, последовательность операций; тесно связана с применяемыми средствами, оборудованием, инструментами, используемыми материалами.

өнімдерді жинақтау, сапасын бақылау, басқару. Технологияның құрамына әдіс-тәсілдер, амалдар, жұмыс тәртібі, операциялардың жүйелігі мен тәртібі жатады, бұлар қолданылатын құрал-саймандармен, жабдықтармен, пайдаланылатын материалдармен тығыз байланысты болады.

finished goods, control of quality, management. Includes methods, receptions, sequence of operations, which are closely related to the applied facilities, equipment, instruments, used materials.

Толерантность (лат. *tolerantia* – терпение) – терпимость к чужому образу жизни, поведению, обычаям, чувствам, мнениям, идеям, верованиям.

Толеранттылық (лат. *tolerantia* – төзімділік) – басқаның өмір салтына, мінез-құлығына, сезіміне, ой-пікіріне, идеясына, сеніміне төзімділікпен қарау.

Tolerance (Lat. *tolerantia* – endurance) – is a fair, objective, and permissive attitude toward those whose ways of life, behavior, customs, feelings, opinions, ideas, beliefs, etc., differ from one's own.

Традиция (лат. *traditio* – передача, предание) – 1) элементы социального и культурного наследия, передающиеся от поколения к поколению и сохраняющиеся в определенных обществах и социальных группах в течение длительного времени. В качестве традиции выступают определенные общественные установления, нормы поведения, ценности, идеи, обычаи, обряды и т.д. Те или иные традиции действуют в любом обществе и во всех областях общественной жизни; 2) обычай, установившийся

Дәстүр (лат. *traditio* – жіберу) – 1) әлеуметтік топтар мен белгілі бір қоғамда ұзақ уақыт аралығында сақталған, ұрпақтан ұрпаққа берілетін әлеуметтік және мәдени мұра элементтері. Қоғамдық бір қалыпқа түсірілген мінез-құлық ережелері, құндылықтар, идеялар, салт-дәстүрлер, әдет-ғұрыптар және т.б. дәстүр ретінде айқындалады. Қоғамдық өмірдің барлық саласында, кез-келген қоғамда дәстүрлер болады. 2) тұрмыстағы бекіп қалған ғұрыптар (мысалы Жаңа

Ttradition (Lat. *traditio* – (to transmit, to hand over) – 1) elements of social and cultural heritage, passed down from generation to generation, saved in particular societies and social groups for a relatively long period of time. Common examples of tradition include certain public and social establishments, norms of behavior, values, ideas, customs, ceremonies, etc. One or another traditions operate in any society and in all spheres of public life; 2) custom, a long-established way of thinking and acting in the everyday life (for

порядок в поведении, в быту (например, традиция встречи Нового года и т.д.).

Жылды карсы алу example, New Year traditions and celebrations, etc.).

У

Универсиада (лат. *universitas* – совокупность, общность) – республиканские, международные спортивные соревнования, проводимые среди студентов высших учебных заведений. Название происходит от слов «Университет» и «Олимпиада».

Универсиада (лат. *universitas* – жиынтық, тұтастық) – жоғары оқу орны студенттерінің арасында өткізілетін республикалық, халықаралық, спорттық жарыстар. Атауы «Университет» және «Олимпиада» сөздерінен шығады.

Universiade (Lat. *universitas* – a whole, community) is an International multi-sport event, organized for the university athletes. The name is a combination of the words "University" and "Olympiad".

Университет (лат. *universitas* – совокупность, общность) – высшее учебное заведение, где обучаются специалисты по фундаментальным и многим прикладным наукам; многопрофильное учебное заведение с большим выбором учебных программ в самых разных областях знания. Как правило, осуществляет и научно-исследовательскую работу. Университеты объединяют в своем составе несколько факультетов, на которых представлена совокупность различных дисциплин, составляющих основы научного знания.

Университет (лат. *universitas* – жиынтық, тұтастық) – мамандықтардың кең ауқымы бойынша жоғары кәсіптік және жоғары оқу орнынан кейінгі кәсіптік білім беру бағдарламаларын іске асыратын, жоғары кәсіптік білімі бар мамандарды, ғылыми және ғылыми педагог қызметкерлерді қайта даярлауды және олардың біліктілігін арттыруды жүзеге асыратын, іргелі және қолданбалы ғылым болып саналатын көп салалы жоғары оқу орны.

University (Lat. *universitas* – a whole, community) is an institution of higher education and research which grants academic degrees in a variety of fundamental and applied sciences; multi-field educational establishment which offers tuition in different fields of science and provides both undergraduate education and postgraduate education. As a rule, universities do research works and projects. Universities are united by a few faculties, which present a complex of different disciplines and give the bases of scientific knowledge.

Управление – действие субъекта, направленное на изменение и манипуляцию объектами и субъектами по заранее продуманной программе.

Басқару – алдын-ала ұйымдастырылған бағдарлама бойынша объектілер мен субъектілердің қимыл-қозғалысы мен өзгерістеріне бағытталған, субъектінің әрекеті.

Management – to coordinate the efforts of people to accomplish goals and objectives using available resources efficiently and effectively.

Ф

Фестиваль (лат. *festivus* – праздничный) – массовое празднество, показ (смотри) достижений музыкального, театрального, эстрадного, циркового или киноискусства.

Фестиваль (лат. *festivus* – мерекелі) – бұқаралық мереке, музыкалық, театрландырылған, эстрадалық, цирк және кино өнеріндегі жетістіктердің байқауы.

Festival (Lat. *festivus* – festive) – a periodic commemoration, anniversary, or celebration (in musical achievements, theatrical, vaudeville, circus or cinematographic arts).

Флэшмоб (англ. *flash* – вспышка, миг, мгновение; *mob* – толпа; переводится как «вспышка толпы» или как «мгновенная толпа») – это заранее спланированная массовая акция, в которой большая группа людей (мобберы) внезапно появляется в общественном месте, в течение нескольких минут выполняет заранее оговоренные действия (по подготовленному сценарию) и затем одновременно быстро расходится в разные стороны, как ни в чем не бывало.

Флэшмоб (ағыл. *flash* – жарқ ету, сәт, шақ; *mob* – тобыр; аударғанда «тобырдың жарқ етуі» немесе «бір шақта жиналған тобыр») – бұл алдын ала жоспарланған көпшілік акциясы, онда қоғамдық жерлерде адамдар тобы (мобберлер) аяқ астынан пайда болады, бірнеше минут ішінде алдын ала уәделескен іс әрекеттерін (алдын ала дайындалған сценарий бойынша) жүзеге асырып, одан кейін бір уақытта еш нәрсе болмағандай әр жаққа тарап кетеді.

Flash mob (Eng. *flash* – outburst, blink, moment; *mob* – crowd; translated as a "flash of crowd" or as "instantaneous crowd") is a group of people (mobbers) who assemble suddenly in a public place, perform an unusual and seemingly pointless act for a brief time, then quickly disperse, often for the purposes of entertainment, satire, and artistic expression.

Фольклор (англ. *folklore* – народная мудрость) – **Фольклор** (ағылш. *folklore* – халық **Folklore** (Eng. *folklore* - folk wisdom) - consists of

народное художественное творчество: музыкальное, сказки, легенды, танцы, произведения драматического, изобразительного и декоративно-прикладного искусства. Музыкальный фольклор включает вокальные (песни, былины) и инструментальные (плясовые, пастушьи наигрыши и др.) жанры.

даналығы) – халықтың көркем шығармашылығы: әндер, ертегілер, аңыздар, билер, драмалық шығармалар, сондай-ақ, бейнелеу мен сәндік қолданбалы өнер. Музыкалық фольклорға вокалдық жанрлар (ән, қиссалар, жоқтау, сыңсу) және аспаптық жанр (би әуендері, бақташы дабылдары т.б.) жатады.

legends, music, oral history, proverbs, jokes, popular beliefs, fairy tales, stories, tall tales, and customs included in the traditions of a culture, subculture, or group. Folk music includes vocal (songs, bylinas) and instrumental (dance, shepherd songs and others) genres.

Фонограмма (греч. *phone* – звук и *gramma* – запись) – запись, сохраненная на звуковом носителе (аудиокассете, компакт-диске, DVD-диске, флеш-носителях и пр.). Фонограммы «-1» (минус один) – запись инструментального сопровождения и «+1» (плюс один) – запись голоса с инструментальным сопровождением – выполняют различные функции.

Фонограмма (грек. *phone* – дыбыс және *gramma* – таспа) – дыбыс тасымалдауышта сақталған (аудиокассетада, компакт-дискіде, DVD-дискіде, флеш-тасымалдауыштарда т.б.) жазу. Фонограмманың «-1» – аспаптың сүйемелдеуімен жазу және «+1» – аспаптың сүйемелдеуімен дауысты жазу деген түрлері болады. «-1» және «+1» фонограммалары түрлі міндеттер мен қызметтерді орындау үшін қолданылады.

Phonogram (Greek *phone* – a sound, voice and *gramma* – a record) - record saved in audio file format (audiocassette, compact disk, DVD-disc, USB flash drive, etc.). Phonograms "-1"(minus one) is a record of instrumental accompaniment and "+1"(plus one) is a record of voice with instrumental accompaniment - execute different functions.

Харизма (греч. *χάρισμα* – милость, божественный дар) – бытующее представление об особой одаренности, исключительности кого-либо. Хариты – древне-

Харизма (грек. *χάρισμα* – кайырымдылық, құдай берген сыйлық) – біреудің ерекше дарындылығы бар деген түсінік. Ежелгі гректің сұлулық, сәндік және

Charisma (Greek *kharisma* – grace, favour) – a spiritual power or personal quality that gives an individual influence or authority over large numbers of people.

греческие богини красоты, грации и изящества. Под харизмой понимают эмоционально-психические способности человека, благодаря которым его оценивают как одаренного особыми качествами и способного оказывать эффективное влияние на людей; некие исключительные свойства личности, которыми наделен лидер в представлении своих сторонников, почитателей. Присуща политикам, полководцам, актерам, руководителям и т.п.

Хор (др.-греч. *χορός* – толпа; хороводная пляска с пением) – хоровой коллектив, певческий коллектив, коллектив певцов (хористов), которые совместно исполняют вокальное произведение с инструментальным сопровождением или без него (*хор а'сappella*); совместное звучание человеческих голосов. Хором также называют музыкальное произведение для коллектива певцов (для хора).

Хореография (греч. *choreia* – пляска и *grapho* – пишу) – танцевальное искусство во всех его разновидностях, основанное на ритмически

әсемдік құдайларын хариталар деп атаған. Бүгінде харизма сөзі адамның эмоционалды-психикалық қабілеті деген түсінікті береді, адамдарға тиімді әсер ететін қабілеті бар, ерекше дарынды қасиеттерге ие адам ретінде бағаланады. Қазіргі уақытта кең мағынадағы қолданысында адамның кейбір жеке қасиеттерін де білдіріп жатады. Саясатшыларға, әскер басыларына, актерлерге, басшыларға тән қасиет.

Хор (көне грек. *χορός* – қалың топ; қол ұстасып жүріп билеу және ән айту) – хор ұжымы, әншілер ұжымы, вокалды шығармаларды және аспаппен сүйемелдеу арқылы жүзеге асатын әншілер ұжымы немесе аспапсыз әншілердің, адамдардың дауысымен (*хор а'сappella*) орындалады; Хор деп сонымен қоса, әншілер ұжымына арналған музыкалық шығармаларды айтады.

Хореография (грек. *choreia* – көңіл көтеру *grapho* – жазу) – адам денесінің бейнелі-мәнерлі қимылдарымен, әннің сүйемелдеуімен

Charites are the ancient Greek goddesses of beauty, grace and charm. Charisma a special emotional and psychical talent or power of an individual making him capable of influencing or inspiring large numbers of people; some exceptional personality properties, which has a leader in the minds of his supporters, admirers. Charisma is an inherent quality of politicians, warlords, actors, leaders, etc.

Choir (Anc. Greek *χορός* – crowd; round dance with singing) – a musical ensemble of singers – a group of musicians (choristers) who perform together with instrumental accompaniment or without it (choir a'cappella); "choirs" of human voices and/or instruments. Choral music, in turn, is the music written specifically for such an ensemble to perform (for choir).

Choreography (Greek *choreia* – dance and *grapho* – to write) – art of designing sequences of movements in which motion, form, or both are

организованных, условных, образно-выразительных движениях человеческого тела.

орындалатын әр түрлі би өнері.

specified.

Художественные ценности – по законодательству РК [2] – произведения культуры и искусства, созданные в результате творческой деятельности.

Көркем құндылықтар – ҚР заңына сәйкес [2] – шығармашылық іс-әрекет қорытындысынан шыққан, өнер және көркем туындылар.

Artistic values – the works of culture and art, appeared as a result of creative activity (according to the legislation of the Republic of Kazakhstan [2]).

Ц

Целевая аудитория – определенная группа людей, реальных и потенциальных потребителей товаров и услуг (культурно-досуговых) с выделением специфических признаков, в том числе демографических, психологических, социально-культурных.

Мақсатты аудитория – белгілі бір адамдар тобы; демографиялық, психологиялық, әлеуметтік-мәдени жағынан айрықша белгілері болуымен ерекшеленетін, қазіргі кезде бар және болашақта болуы мүмкін тұтынушылардың нақты шеңбері.

Target audience – specific group of people within the target market at which a product or the marketing message of a product is aimed at, it includes distribution and promotion of a certain product (extraction of specific features, including demographic, psychological, and sociocultural).

Цель – идеальное, мысленное предвосхищение результата деятельности и путей его достижения с помощью определенных средств. Выступает способом интеграции в единую систему действий одного человека или различных людей; реализуется в комплексе задач.

Мақсат – ойша, қалаған іс-әрекетінің нәтижесін күн ілгері білу және оған арнайы құралдардың көмегі арқылы жету жолдары. Мақсат – әр түрлі адамдардың іс-әрекетін немесе бір адамның алуан түрлі қимылын бірыңғай жүйеге шоғырландыру тәсілі.

Aim – ideal, mental anticipating of a desired result and ways of its achievement by means of certain facilities and efforts. Aim integrates the actions of one man or different people in the single system; realized in the complex of tasks.

Церемония (лат. *caerimonia* – благоговение, культовый обряд) – торжественный официальный акт, при прове-

Рәсім (церемония) (лат. *caerimonia* – ғибадаттық, мәдени рәсім) – арнайы тәртіппен белгіленген рәсімді өткізуге арналған

Ceremony (Lat. *caerimonia* – sacred rite) – solemn formal act or observance, performed on a special occasion and in-

дении которого установлен определенный порядок – церемониал.

салтанатты ресми акт.

cluding special physical and verbal components – ceremonial.

Ч

Человек – субъект общественно-исторического процесса, развития материальной и духовной культуры на Земле, биосоциальное существо, генетически связанное с другими формами жизни, но выделившееся из них благодаря способности производить орудия труда, обладающее членораздельной речью и сознанием, творческой активностью и нравственным самосознанием.

Адам – қоғамдық-тарихи үдерістің, Жердегі рухани мәдениеттің және материалды дамудың субъектісі, өмірдің басқа түрлерімен генетикалық тұрғыда байланысқан биоэлеуметтік тіршілік иесі, басқа тіршілік иелерінен еңбек құралдарын жасай білетіндігімен, тілдесумен санасы бар болуымен, шығармашылық белсенділігімен, адамгершілік сана-сезімі бар болуымен ерекшеленеді.

Human – being that has certain capacities or attributes constituting public historical process, development of material and spiritual culture on Earth, biosocial creature genetically related to other forms of life, but human is distinguished from them by the ability to produce tools, to possess articulate speech and consciousness, to develop creative activity and moral consciousness.

Чувства – особая форма отражения действительности; переживание своего отношения к окружающей действительности (к людям, их поступкам, каким-либо явлениям) и к самому себе. Отражают отношение людей друг к другу, а также к объективному миру.

Сезім — шындық болмыстың бейнеленуінің ерекше түрі; адамның қоршаған ортаға (адамдарға, олардың іс-әрекеттеріне, қандай да бір құбылыстарға) және өзіне деген қарым-қатынасы үшін күйзелуі. Адамдардың бір-біріне, сондай-ақ, объективті дүниеге қарым-қатынастарын бейнелейді.

Feeling – refer to pleasurable or painful sensations experienced due to the reflection of reality; experiencing of one's own attitude toward surrounding reality (to people, their actions, some phenomena and to oneself). Feelings reflect attitude of people toward each other, and also to the objective world.

Чувственная информация – отражение в сознании человека объективного материального

Сезімтал ақпарат – объективті материалдық дүниенің сезім мүшелері арқылы адам танымында

Perceptible information – reflection in the man's consciousness of the objective material world

мира посредством органов чувств.

by means of sense-organs.

Ш

Шанырақ (каз. *шаңырақ*) – часть строения юрты, купольный круг, круговое навершие для закрепления в нем верхних концов *уык* (купольных жердей, образующих крышу юрты), являющееся одновременно дымоходом и окном юрты. Имеет огромное значение в жизни казахов. Шанырақ поднимает глава семьи, мужчина. Когда остов юрты приходил в негодность, меняли любую его деталь, за исключением шанырака – он передавался из поколения в поколение. Слово употребляется в значении «домашний очаг», «дом», «семья», как символ преемственности и незыблемости домашнего очага.

Шашу (с каз. – осыпать, разбрасывать). Во время радостного события (свадьба, сватовство и т.д.) на виновников торжества бросают конфеты или деньги с криками «Шашу! Шашу!» Шашу – «фейерверк» из конфет и монет – можно сравнить с мифологическим

Шаңырақ – шаңырақ – киіз үй құрылысының бір бөлшегі, уықтың жоғарғы жағымен бекітін домалақ пішінді (киіз үйдің төбесі), ол бір мезгілде терезе және желдеткіш қызметін атқарады. Шаңырақ қазақ халқының өмірінде үлкен мәнге ие, шаңырақты отбасының отағасы, яғни ер азамат көтереді. Киіз үйдің шаңырағынан басқасын, яғни, оның кез келген бөліктерін ескірген уақытта айырбастап жасауға болады. Ал шаңырақтың өзі ұрпақтан-ұрпаққа беріледі. «Шаңырақ» сөзі «үйдегі ошақ», «үй», «отбасы» деген мағынада қолданылады.

Шашу – тура мағынасында «шашып тастау» деген мағынаны білдіреді. Қазақтардың үйлену салтында, салтанатты жиын-тойларында және басқа да қуанышты оқиғаларда ауыл әйелдері тәттілерді, кәмпіттерді, күміс тиындарды жиналған қауымға

Shanyrak (Kaz. *шаңырақ*) – part of structure of nomad's tent (yurt), the circular opening at the top of the yurt for linking overhead ends of *uyk* (dome poles, which form the roof of the yurt), being simultaneously a flue and a window of the yurt. It has an enormous value in Kazakh lives. Shanyrak is lifted by the head of a family, man. When the frame of yurt became useless, any detail, except shanyrak, was changed, - it was passed from generation to generation. This word is used in the meaning of “fireside”, “home”, “family”, as a symbol of succession and firmness of fireside.

Shashu (from Kaz. – to strew, throw around). During a great joyful event (wedding, marriage proposal, matchmaking, etc.) the heroes of ovvasion are strown with candies or money with screaming “Shashu! Shashu!” Shashu is a “banger” from candies and coins – it is possible to

рогом изобилия, из которого сыплется в толпу сладости и угощения. Дети с радостью собирают разбросанные конфеты. По поверью, сладости, подобранные во время «шашу» приносят удачу.

«Шашу! Шашу!» деп дауыстап, уыстап шашады. Шашу – кәмпит пен тиындардан жасалған «от шашу», аңызда айтылатын молшылық мүйізімен салыстыруға болады, мұнда молшылық мүйізінен тәттілер мен мол тамақ тобырға қарай шашылады. Шашуды жинап және теріп алады, үйде қалған бала-шағасына сарқыт ретінде алып бару калыптасқан.

compare it to the mythological horn of plenty, which pours out in crowd sweets and food. Children enthusiastically collect candies spread across the floor. Contrary to a popular belief, sweets picked up during “shashu” bring success.

Шоу (англ. *show* – показ, демонстрация; зрелище; пышность, парадность) – форма культурно-досугового мероприятия, отличающаяся особой зрелищностью, яркостью, красочностью.

Шоу (ағыл. *show* – көрсетілім, қойылым) – мәдени бос уақыт шарасының формасы, оның ерекше көрінісімен, жарқындылығымен, бейнелілігімен ерекшеленеді.

Show (Eng. *show* – to look at, demonstration; spectacle; splendor, pomp) is a a theatrical or other cultural leisure event, which displays the special brightness, colourfulness.

Э

Экология (греч. *οικος* – дом, жилище, хозяйство, обиталище, местообитание, родина и *λόγος* – понятие, учение, наука) – наука, изучающая взаимоотношения живой и неживой природы. Современное значение слова экология имеет более широкое значение, чем в первые десятилетия развития этой науки. Чаще всего под экологией понимаются, прежде всего,

Экология (грек. *οικος* – үй, баспана, шаруашылық, тұрақ, мекен, отан және *λόγος* – түсінік, ілім, ғылым) – тірі және өлі табиғаттың өзара қарым-қатынасын зерттейтін ғылым. Экология сөзінің қазіргі мағынасы бұл ғылымның алғашқы жылдардағы дамуына қарағанда әлдеқайда кең мағынаны береді. Экология сөзі ең алдымен, табиғатты

Ecology (Greek *οικος* – a house, dwelling, place, habitation, motherland and *logia* – study of) - scientific study of interactions among organisms and their environment. Nowadays ecology has a deeper meaning than in the first decades of its scientific development. An understanding of how rationally coexist with nature and protect the environ-

вопросы рационального природопользования и охраны окружающей среды. *Экологическая культура* – совокупность норм, взглядов и установок, характеризующих отношение общества, его социальных групп и личности к природе.

Экспозиция (лат. *expositio* – выставление напоказ) – 1) демонстрация музейных экспонатов, размещенных в соответствии с определенной концепцией; 2) элемент композиции, часть художественного (литературного, музыкального, драматического) произведения, предшествующая началу развертывания основных единиц структуры произведения.

Экспонат (лат. *exponatus* – выставленный напоказ) – предмет, выставяемый для обозрения в музее или на выставке.

Эмоции (лат. *emoveo* – потрясаю, волную) – субъективные состояния человека, связанные с оценкой значимости действующих на него внеш-

тиімді пайдалану мәселелері мен қоршаған ортаны қорғау деп түсініледі. *Экологиялық мәдениет* – әлеуметтік топтар мен жеке тұлғалардың, қоғамның табиғатқа деген қарым-қатынасын сипаттайтын, көзқарастарын бекітетін нормалар жиынтығы.

Экспозиция (лат. *expositio* – көрсету үшін ұсыну, баяндау) – 1) мұражай экспонаттарын белгілі бір анықталған концепцияға сәйкес орналастырып көрсету; 2) композиция элементі, шығарма құрылымының негізгі оқиға желісіне, байланысты болмай, өз алдына оқшаулау тұрады, оқиғаның басталуы емес, тек қана оны неғұрлым айқын, анық түсініп-білуге қажетті көркем туынды (әдеби, музыкалық) шығармаларының бөлшегі.

Экспонат (лат. *exponatus* – көруге қойылған) – мұражайға немесе көрмеге көру үшін қойылған зат, бұйым.

Эмоциялар (лат. *emoveo* – катты толқимын, толғанамын) – жеке адамға әсер ететін сыртқы немесе адамның ішкі субъективті

ment is an important focus area in ecological studies. An eco-culture is the totality of norms, looks and options, characterizing the relation to nature of society, its social groups and personalities.

Exposition (Lat. *expositio* – public display) is 1) public exhibition of industrial products or arts and crafts placed according to a certain conception; 2) is the portion of a story (literary, musical, and dramatic) that introduces important background information to the audience.

Showpiece – object which is displayed or exhibited in a museum or on an exhibition.

Emotion (Lat. *emoveo* - shock, worry) is a subjective, conscious experience characterized primarily by psychophysiological expressions, bio-

них или внутренних раздражителей и выражающиеся в форме непосредственных переживаний (удовольствия или неудовольствия, радости, страха, гнева и т.д.). Дифференцированные и устойчивые эмоции, возникающие на основе высших социальных потребностей человека, обычно называются чувствами (интеллектуальными, эстетическими, нравственными).

Эмпатия (греч. *empathia* – сопереживание) – способность индивидуума эмоционально откликаться на чувства других людей.

Эпос (греч. *ἔπος* – слово, повествование, песнь, сказание) – самый большой, монументальный жанр народного творчества. В Казахстане от народных сказителей записано свыше 100 сказаний, в каждом из которых тысячи строк. Эпические сказания делятся на два вида: эпос героический (батырлар жыры); эпос лирический, или социально-бытовой. В центре *героического эпоса* – богатырские деяния героя, его борьба за освобождение родной земли (эпические сказания

жағдайы, бұл қанағаттанушылық немесе қанағаттанбаушылық, қуаныш, қорқыныш, ашу-ыза т.б. түрінде көрінеді. Адамның жоғары әлеуметтік қажеттілік негізінде туындайтын әр түрлі және орнықты эмоцияларын әдетте сезімдер (зияттық, эстетикалық, адамгершілік) деп атайды.

Эмпатия (грек. *empathia* – коса күйзелу) – жеке адамның басқа адамдардың сезімдеріне эмоционалды түрде қоса күйзеле білу қабілеті.

Эпос (грекше эпос – сөз, хикая, жыр, аңыз-ертегі) – халық шығармашылығының өте үлкен алып жанры. Қазақстанда халық жыршыларынан әрқайсында мыңнан артық жолы бар 100-ден аса аңыз-ертегі жазылып алынған. Эпикалық аңыз-әңгімелер екі түрге бөлінеді: батырлар жыры; лирикалық эпос немесе әлеуметтік-тұрмыстық. *Батырлар жырында* негізінен кейіпкердің батырлық іс-әрекеттері, оның туған жерін жаудан босату үшін күрестері жырлана-

logical reactions, and mental states (pleasure, fear, anger, love, hate, etc.). The differentiated and steady emotions which are actuated on the basis of higher social human necessities are usually named feelings (intellectual, aesthetic, moral).

Empathy (Greek *empathia* – sympathy, affection) is the capacity to recognize emotions that are being experienced by another sentient or fictional being.

Epic (Greek *epos* – word, story, and poem) – lengthy narrative poem, ordinarily concerning a serious subject containing details of heroic deeds and events significant to a culture or nation. In Kazakhstan there are over 100 folk tales, each of it contains thousands of lines. Epics are divided into two types: heroic epos (batyrlar jry); lyric epos. In the heroic epos a hero generally participates in a cyclical journey or quest, faces adversaries that try to defeat him in his journey and returns home

«Ер-Тарғын», «Қамбар», «Алпамыс», «Қобыланды»). Сказание о герое начинается с предыстории, с рассказа о рождении ребенка (батыра), который растет не по дням, а по часам. Верной подругой героя выступает его невеста, которую он обретает с помощью героического сватовства и в результате победы в свадебных испытаниях. Основное содержание героического эпоса – защита родной земли от захватчиков, битвы и поединки батыра с врагами, нападающими на мирный народ. Эпические богатыри – люди необычные. Батыр в эпосе уподобляется наuru (верблюду), льву, тигру. Он один может победить многочисленное войско. Противники богатыря – великаны, подобные горам. Кони батыров – их незаменимые помощники. Другой вид эпоса – эпос лирический или социально-бытовой – часто называется по имени героини «Қыз Жібек», «Сұлушаш» или по именам влюбленных «Қозы-Көрпеш – Баян-сұлу». В лирическом эпосе также присутствуют темы героической борьбы с завоевателями, но здесь они подчиняют-

ды. («Ер-Тарғын», «Қамбар», «Алпамыс», «Қобыланды» жырлары). Жыр батырдың туылған күнінен басталады, оның күн емес, сағат сайын өсетіні айтылады. Үйлену салты бойынша түрлі сынақтардан мүдірмей, батырлығын көрсетіп алған жары – оның жан жолдасы ретінде алынады. Батырлар жырының негізгі мазмұны – туған жерді басқыншылардан қорғау, бейбіт халыққа шапқыншылық жасаған жаулармен күрес пен жекпе-жектері. Эпикалық батырлар – ерекше адамдар. Эпоста батырды нарға (түйеге), арыстанға, жолбарысқа ұқсатады. Ол жалғыз өзі мыңдаған әскерді жеңуі мүмкін. Батырдың да жаулары тау секілді алыптар. Батырлардың аттары – олардың теңдесі жоқ көмекшілері. Эпостың басқа түрі – *эпостық лирика* немесе тұрмыстық-әлеуметтік – көбіне оларды кейіпкерлердің есімімен атайды «Қыз Жібек», «Сұлушаш» немесе ғашықтардың есімімен «Қозы-Көрпеш – Баян-сұлу». Лирикалық эпоста да басқыншылармен батырлардың күресу тақырыбы болады, бірақ

significantly transformed by his journey (epic stories “Yer Targyn”, “Kambar”, “Alpamys”, “Kobylandy”). The epic about hero is begun with a prehistory about the child’s birth (batyr) who grows by leaps and bounds. The faithful friend of hero is his fiancée, and he gets her by means of the heroic matchmaking and as a result of victory in wedding trials. Basic maintenance of the heroic epos is protecting of native land from invaders, battles and duels of batyr with enemies who attack peaceful people. Epic athletes are unusual unique people. Batyr in the epos is assimilated to nar (camel), lion, and tiger. He single-handedly can win a numerous army. Opponents of athlete are giants similar to the mountains. Batyrs’ horses are their irreplaceable helpers. Other type of epos is lyric – often named by the names of heroines “Kyz Zhibek”, “Sulushah” or by the names of lovers “Kozy- Korpesh – Bayan-sulu”. The lyric epos also contains themes of heroic fight against conquerors, but here they submit to the main theme - love, family. Deep and faithful love in the name of which heroes

ся главной теме – любви, семьи. В лирическом эпосе воспевается глубокая и верная любовь, во имя которой герои могут пожертвовать даже собственной жизнью. В Казахстане исполнители эпоса – *жырау, жырышы, акыны* – сопровождают его игрой на домбре. Знатоки эпоса пользуются большим уважением и любовью народа.

дегенмен басты тақырыпқа – махаббат, отбасы тақырыптарына арналады. Лирикалық жырда шын әрі терең махаббат жырланады, махаббат үшін кейіпкерлер өз өмірін де құрбандыққа шалуға әзір болады. Қазақстанда эпосты орындаушылар – *жырау, жырышы, ақындар* – домбыраны тартып отырып жырлайды. Халық нағыз жыршыларды аса құрметтейді.

can endow even own lives is glorified in the lyric epos. There performers of epos in Kazakhstan – *zhylrau, jyrshu, akyns* – accompany epos on *dombra*. The connoisseurs of epos receive large respect and love of people.

Этнос (греч. *ethnos* – народ) – народ; этническая общность; этническая группа – исторически возникшая устойчивая социальная группировка людей, представленная племенем, народностью, нацией, осознающей своего единства и отличия от всех других подобных образований; территории; языка; культуры.

Этнос (грек. *ethnos* – халық) – халық; этникалық қауым; этникалық топ – тайпа, халық, ұлт түрінде берілген тарихи қалыптасқан тұрақты адамдардың әлеуметтік топтасуы. Этностың қалыптасуының басты шарты жалпылық болып табылады: өзін тану – өзінің бірлігін, сол секілді барлық білімдердің ерекшеліктерін, жерін, тілін, мәдениетін тану.

Ethnos (Greek *ethnos* – nation) – socially defined category of people who identify with each other based on a shared social experience or ancestry. Membership of an ethnic group tends to be associated with shared cultural heritage, ancestry, history, homeland, language (dialect) or ideology, and with symbolic systems such as religion, mythology and ritual, cuisine, dressing style, physical appearance, etc.

Ю

ЮНЕСКО (UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) – Организация Объединенных Наций по вопросам образования, науки и

ЮНЕСКО (UNESCO – Unaitet Nations Educational Scientific and Cultural Organization) – 1946 жылы құрылған Біріккен Ұлттар Ұйымы білім, ғылым және

UNESCO (UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) – specialized agency of the United Nations (UN), was created in 1946. Its

культуры, созданная в 1946 году, содействующая осуществлению целей всеобщего образования, развитию культуры, сохранению всемирного природного и культурного наследия, международному научному сотрудничеству, обеспечению свободы прессы и коммуникации.

Юрта – переносное жилище из войлока у некоторых кочевых народов Центральной и Средней Азии, Южной Сибири. Преимущественно круглое, с куполообразной крышей, крытое кошмами, звериными шкурами. На протяжении многих веков просторы Евразии населяли племена, ведшие кочевой образ жизни. Кочевники изобрели одно из величайших приобретений мировой цивилизации – юрту, которая по своему функциональному назначению наиболее соответствует кочевому образу жизни, а по художественному оформлению, по орнаменту, по декору ей нет равных. И форму ведения скотоводческого хозяйства, и юрту унаследовали казахи от своих предков. В своем развитии юрта прошла долгий

мәдениет мәселелерімен айналысады; БҰҰ-ның арнайы мекемесі жалпы білім беру мақсаттарының құрылуына, мәдениеттің дамуына, бүкіл әлемдік табиғат және мәдениет мұраларын сақтауға, халықаралық ғылыми бірлестікке, бұқаралық ақпараттардың еркіндігін қамтамасыз етуге көмектеседі.

Kuiz үй – Орталық және Орта Азияда, Оңтүстік Сібірдегі көшпелі халықтардың киізден жасалған жинамалы баспанасы. Еуразия жазықтарын көптеген ғасырлар бойы көшпелі өмір салтын ұстаған тайпалар мекен еткен. Көшпелілер әлем өркениетінде үлкен орын алған киіз үйлерді ойлап табады, ол өзінің функционалдық белгілері бойынша көшпелі өмір салтына сәйкес жасалған, ал көркемдік безендірілуі бойынша, ою-өрнегі жағынан, декоры бойынша оған тең келетін ештеңе жоқ. Қазақтарға киіз үйді өздерінің ата-бабалары мұра етіп қалдырған. Киіз үй өзінің дамуында қарапайым көшпелі баспана қалпынан бастап, қазіргі безендірілуіне

purpose is to contribute to peace and security by promoting international collaboration through education, science, and culture in order to further universal respect for justice, the rule of law, and human rights along with fundamental freedoms proclaimed in the UN Charter.

Yurt (a nomad's tent) – vital source of housing for nomads living in mountainous regions of Central and Middle Asia, South Siberia. The yurt itself is more or less hemispherical in shape, and its interior relatively well insulated from the outside, making it easy to heat in winter and cool in summer. The natural materials used in its construction – wood and wool – are readily available; it is easy to assemble and disassemble quickly; and it is portable. The wooden components are made of seasoned willow, birch or poplar. The two-meter high cylindrical wall at its base, the kerege, is constructed of wooden poles to and between which the latticework kanattar, or wings, are attached. The number of kanattar rises

и сложный путь, от простейших форм переносного жилища до окончательного ее оформления. Каркас юрты составляют следующие четыре части:

- *кереге* – сборно-раздвижное основание юрты, которое состоит из отдельных секций решеток (канат), соединенных друг с другом, и образует тем самым круговую стенку юрты; канат представляет собой скрепленные по диагональным осям планки (сағанак), что позволяет растягивать или стягивать их;
- *уық* – купольная жердь, в своем множестве образующая крышу юрты;
- *шаңырақ* – круговое навершие для закрепления в нем верхних концов *уық*, являющееся одновременно дымоходом и окном юрты;
- *есік, сықырлауық* – двухстворчатая дверь.

Юрта, возникшая в среде тюркских кочевников Евразии, была основным переносным жилищем казахов на протяжении многих веков. Юрта легко собирается и разбира-

дейін ұзақ әрі күрделі жолдан өтті. Киіз үй келесі төрт бөліктен тұрады:

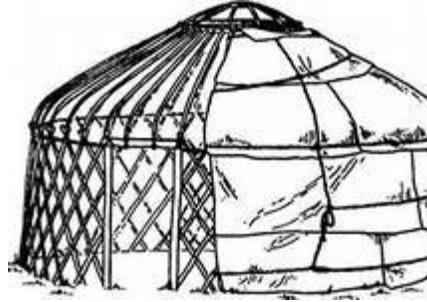
- *кереге* – киіз үйдің жинамалы-қозғалмалы негізі; ол бөлек қанаттардан тұрды, бір-бірімен бірігіп отырып киіз үйдің дөңгелек қабырғасын құрады; қанат өзімен диагональді біріккен сағанактарды құрады, ал оларды созуға немесе тартуға мүмкіндік береді.
- *уық* – киіз үйдің төбесін құрайтын бөліктер.
- *шаңырақ* – ошақтың түтінін шығаратын әрі киіз үйдің терезесі болып саналады, *уықтардың* жоғарғы жағын бекітуге арналған дөңгелекше болып келеді.
- *есік-сықырлауық* екі жақты есік.

Еуразияның түркі көшпелілерінің арасында пайда болған киіз үй көп ғасырлар бойы қазақтардың негізгі баспанасы болып келді. Киіз үй тез жиналып, құрылады, бұл аттар мен түйелерде, ат-арбада алып жүруге ыңғайлы, қатты селді жауындарда су өткізбейді, суық күндері салқындықты сақтайды. Мұның бәрі

with the size of the yurt, usually from four to twelve. When the *kerege* is in position, the circular opening at the top of the yurt, the *shanyrak*, is lifted into place. The *shanyrak* not only provides ventilation and light; it also has an important symbolic function, associated with the fact that it is one of the most enduring parts of the yurt, needing replacement far more rarely than other components. When the *shanyrak* has been lifted into position on a long pole called a *bakan*, supports called *uyk*, which rise from the *kerege* to converge on and slot into the *shanyrak*, are fixed to the *kerege* with ties. This completes the assembly of the wooden framework. The felt skin must now be put in place, beginning with the *tuyrlyk*, which covers the walls and is lashed to the *uyks* with more ties. After that comes the *uzyk*, which covers the remainder of the yurt from the top of the *kerege* upwards. The number of layers used depends on the weather; usually the outer layer is waterproofed, either with oil or, quite commonly nowadays, polythene sheet. The *sykyrlauyk* is the entrance.

ется, она удобно перевозится на лошадях и верблюдах или на колесном транспорте, непромокаема в ливневые дожди, сохраняет прохладу в знойные дни, надежно укрывает от пронзительных осенних ветров. Все это делает юрту уникальным видом жилища.

киіз үйдің ерекше баспана түрі екенін айғақтайды.

The literal translation of the word is 'squeaky', the connection presumably being with the noise made when the double doors, usually of richly carved pine or birch are opened or shut. The bosaga, or threshold, has great cultural importance and should not be stepped upon. Inside, yurts are richly decorated with carpets – tekemet - on the floor and embroidery and braiding elsewhere. The yurt's floorspace is divided up into functionally distinct areas: there are men's and women's sections, a work area, a cooking space, a children's area, even a special part reserved for the married son and his wife. The part nearest the stove or hearth is kept for the most honoured visitors.

Я

Язык – знаковая система, соотносящая понятийное содержание и типовое звучание (написание). **Государственный язык** – официальный язык государства, язык, за которым в том или ином государстве или в пределах иной юридически определенной территории законодательно закреплён самый высокий юриди-

Тіл – ұғым мен типтік дыбысталу (жазу) қатынасына негізделген таңбалар жүйесі. **Мемлекеттік тіл** – заңды анықталған территориясы бар мемлекеттің ресми тілі. Сол елдегі қолданыстағы басқа тілдермен салыстырғанда өте жоғары заңды мәртебеге ие. Көбіне мемлекеттік

Language – sign system correlating concept maintenance and model sounding (writing). An **official language** is a language that is given a special legal status in a particular country, state, or other jurisdiction. Typically a country's official language refers to the language used within its government – its courts, parliament, admin-

ческий статус в установленных законом случаях по сравнению с остальными языками, которые могут на данной территории использоваться. Чаще всего государственным языком является язык наиболее многочисленного народа (этнической группы) данного государства. В соответствии с Законом «О языках в Республике Казахстан» [5], государственным языком РК является казахский язык – язык государственного управления, законодательства, суда- и делопроизводства, действующий во всех сферах общественных отношений на всей территории государства (ст. 4). Долгом каждого гражданина является овладение государственным языком – важнейшим фактором консолидации народа Казахстана. В государственных организациях и органах местного самоуправления наравне с казахским официально употребляется русский язык (ст. 5). Каждый гражданин Республики Казахстан имеет право на пользование родным языком, на свободный выбор языка общения, воспитания, обучения и творчества (ст. 6). Отме-

(ресми) тіл осы елдің саны көп халықтың (этникалық топтар) тілі болады. Кейбір мемлекеттердің заңдарында ресми құжаттардың басқа тілдерде де жазылуы анықталған. Қазақстан Республикасының «Тілдер туралы» заңына сәйкес Қазақстан Республикасының [5] мемлекеттік тілі – бұл қазақ тілі. Мемлекеттік тіл – бұл мемлекеттің барлық территориясында, қоғамдық қарым-қатынастың барлық саласында, заң шығаруды, сот ісі мен іс жүргізуді жүзеге асыратын мемлекеттік басқару тілі. (4 бап). Қазақстан Республикасының әр азаматы Қазақстан халықтарын шоғырландыруда аса маңызды фактор болып саналатын мемлекеттік тілді білуі парыз. Мемлекеттік мекемелерде жергілікті өзін-өзі басқару органдарында қазақ тілімен қатар орыс тілі де ресми түрде қолданылады. (5 бап). Осы Заңның 6 бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының әр азаматы өзінің туған тілінде сөйлеуге, қарым-қатынас, тәрбие, оқу, шығармашылық тілін

istration, etc. – to run its operations and conduct its business. The official language is a language of the most numerous people (ethnic group) of this state. In accordance with the Law “About languages in the Republic of Kazakhstan” [5], the official language of RK is Kazakh – the language of state administration, legislation, proceedings and office management, operating in all spheres of public relations throughout the whole territory of the state (enactment 4). Every citizen must have the knowledge of an official language – it is the major factor of Kazakhstan people consolidation. In state organizations and organs of local self-government equally with Kazakh is officially used Russian language (enactment 5). Every citizen of Republic of Kazakhstan has the right on the use of his mother tongue, on the free choice of language of communication, upbringing, education, and work (enactment 6). Third Sunday of September is announced as the Day of languages of Kazakhstan.

чается день языков народов Казахстана в третье воскресенье сентября. тандауға құқы бар. Мемлекет Қазақстан халықтарының тілін үйрету мен дамыту үшін жағдай туғызуға қамқорлық жасайды.

Репозиторий Қарғу

Алфавитный указатель

А

Автор	Автор	Author
Айтыс	Айтыс	Aytys
Академическая одежда	Академиялық киім	Academic clothing
Акын	Ақын	Akyn
Акция	Акция	Action
Альма-матер	Альма матер	Alma Mater
Амплуа	Амплуа	Theatrical character
Ансамбль	Ансамбль	Ensemble
Арнау	Арнау	Arnau
Ассамблея народа Казахстана	Қазақстан халқы Ассамблеясы	Kazakhstan nation assembly
Аудио	Аудио	Audio
Аудиовизуальный	Аудиовизуалды	Audio-visual
Аудитория	Аудитория	Auditorium

Б

Бальные танцы	Бал билері	Ballroom dancing
Бард	Бард	Bard
Беседа	Әңгіме, сұхбат	Conversation

В

Вандализм	Вандализм	Vandalism
Вербальный	Вербалды	Verbal
Визуальный	Визуалды	Visual
Виртуальный	Виртуалды	Virtual
Вокал	Вокал	Vocal
Воля	Еркіндік	Will
Воспитание	Тәрбие	Upbringing

Г

Гаудеамус	Гаудеамус	Gaudeamus
Геральдика	Геральдика	Heraldry

Гимн	Әнұран	Hymn, anthem
Государственные праздники	Мемлекеттік мерекелер	Public holidays
Государственные символы Республики Казахстан	Қазақстан Республикасының Мемлекеттік нышандары	Kazakhstan Republic national symbols
Д		
Дастархан Дворец	Дастарқан Сарай	Dastarkhan Palace
Дворец студентов	Студенттер сарайы	Palace of students
Дебаты	Дебат	Debate
Декорация	Декорация	Decoration
Деятельность	Қызмет (іс-әрекет)	Activity
Диалог	Диалог, сұхбат	Dialogue
Диаспора	Диаспора	Diaspora
Домбра	Домбыра	Dombyra
Досуг	Бос уақыт	Leisure
Досуг студентов	Студенттердің бос уақыты	Student's leisure
Е		
Единство оценки	Баға бірлігі	Unity of an assessment
Ж		
Жанр	Жанр	Genre
Жырау	Жырау	Zhyrau
Жюри	Жюри, қазылар алқасы	Jury
З		
Закон	Заң	Law
Здоровье	Денсаулық	Health
Здоровый образ жизни (ЗОЖ)	Салауаты өмір салты (СӨС)	Healthy Lifestyle (HL)
И		
Игра	Ойын	Game
Инструментальная музыка	Аспапты музыка	Instrumental music
Интеллект	Интеллект, зерде	Intelligence

Интеллектуальная игра	Зияткерлік ойын		Intellectual game
Интеллектуальный продукт	Интеллектуалды	(зерделі)	Intellectual product
Интернет	Интернет		Internet
Информация	Ақпарат		Information
Искусство	Өнер		Art
К			
Казахские народные инструменты	Қазақ халқының ұлттық аспаптары		Kazakh folk instruments
КВН (Клуб Веселых и Находчивых)	КТК (Көңілділер мен Тапқырлар Клубы)		CMW (Club of merry and witty)
Классика музыкальная	Музыкалық классика, классикалық музыка		Classic musical
Классическое искусство	Классикалық өнер		Classical art
Клуб	Клуб		Club
Кобыз	Қобыз		Kobyz
Конкурс	Байқау		Competition
Конференция	Конференция		Conference
Конфессия	Конфессия		Confession
Концерт	Концерт		Concert
Костюм	Костюм (киім)		Costume
Костюм национальный	Ұлттық киім		National costume
Костюм театральный	Театр киімі		Theatrical costume
Креативность	Креативті		Creativity
Культура	Мәдениет		Culture
Культурно-досуговая деятельность	Мәдени-бос уақыттағы іс-әрекеттер		Cultural and leisure activity
Культурно-досуговое мероприятие	Мәдени-бос уақыттағы шаралар		Cultural and leisure action
Культурное наследие	Мәдени мұра		Cultural heritage
Культурное наследие народа Республики Казахстан	Қазақстан Республикасы халықтарының мәдени мұрасы		National cultural heritage of Kazakhstan Republic
Культурные ценности	Мәдени құндылықтар		Cultural values
Куратор	Куратор		Curator

Кюй	Күй	Kui
Л		
Лидер	Лидер, көшбасшы	Leader
Личность	Жеке тұлға	Personality
Логотип	Логотип	Logo
М		
Массовая культура	Бұқаралық мәдениет танымал мәдениет	Mass culture
Микрофон	Микрофон	Microphone
Мировоззрение	Дүниетаным	World outlook
Молодежь	Жастар	Youth
Мониторинг	Мониторинг, бақылау	Monitoring
Монолог	Монолог	Monologue
Мотивация	Мотивация, уәждеме	Motivation
Музей	Мұражай	Museum
Музейный фонд	Мұражай қоры	Museum fund
Музыка	Музыка	Music
Мультимедиа	Мультимедиа	Multimedia
Мышление	Ойлау	Thought
Н		
Народная музыка, <i>музыкальный фольклор</i>	Халық музыкасы, <i>музыкалық фольклор</i>	Folk music, musical folklore,
Народное творчество, <i>фольклор</i>	Халық шығармашылығы, <i>фольклор</i>	Folk creation, <i>folklore</i>
Наурыз	Наурыз	Nauryz
Национальные праздники	Ұлттық мерекелер	National holidays
Невербальная коммуникация	Бейвербал қарым-қатынас	Non-verbal communication
О		
Общественное мнение	Қоғамдық пікір	Public opinion
Общественность	Жұртшылық	Society
Организация	Ұйымдастыру	Organization

П

Патриотизм	Отаншылдық	Patriotism
Перформанс	Перформанс	Performance
Песня	Ән	Song
Праздник	Мереке	Holiday
Презентация	Презентация, алғашқы таныстыру; таныстыру рәсімі; тұсаукесер	Presentation
Пресса	Баспасөз	Press
Пресс-релиз	Баспасөз хабарламасы	Press-release
Пресс-центр	Баспасөз орталығы	Press-room
Программа	Бағдарлама	Program
Проектирование	Жобалау	Projecting
Профессиональные и иные официальные праздники	Кәсіби және басқа да ресми мерекелер	Professional and other official holidays

Р

Радиовещание, <i>радио</i>	Радиоаппарат, <i>радио</i>	Broadcasting, <i>radio</i>
Развитие	Даму	Development
Режиссер	Режиссер	Producer
Реквизит	Реквизит	Requisite
Реклама	Жарнама	Advertisement
Рекреация	Рекреация	Reaction
Репертуар	Репертуар	Repertoire

С

Самодетельность художественная	Өзіндік ұйымдастырылған көркемөнер	Artistic amateur art
Самоуправление	Өзін өзі басқару	Self-government
Современное искусство	Қазіргі өнер	Modern art
Спартакиада	Спартакиада	Sports festival
Спорт	Спорт	Sport
Средство массовой информации, <i>СМИ, масс-медиа</i>	Бұқаралық құралдары, <i>БАҚ, масс-медиа</i>	Mass media

Студент	Студент	Student
Студенческие объединения	Студенттік бірлестіктер	Student union
Студенческий парламент	Студенттік парламент	Student parliament
Студенческий совет	Студенттік кеңес	Student council

Т

Танец	Би	Dance
Творческий коллектив	Шығармашылық ұжым	Creative group
Творчество	Шығармашылық	Creativity
Театр, театральное искусство	Театр, театр өнері	Theatre, dramatic art
Телевещание, телевидение	Телехабар, теледидар	Telecasting, television
Технология	Технология	Technology
Толерантность	Толеранттылық	Tolerance
Традиция	Дәстүр	Tradition

У

Универсиада	Универсиада	Universiade
Университет	Университет	University
Управление	Басқару	Management

Ф

Фестиваль	Фестиваль	Festival
Флэшмоб	Флэшмоб	Flash mob
Фольклор	Фольклор	Folklore
Фонограмма	Фонограмма	Phonogram

Х

Харизма	Харизма, дарындылық	Charisma
Хор	Хор	Choir
Хореография	Хореография	Choreography
Художественные ценности	Көркем құндылықтар	Artistic values

Ц

Целевая аудитория	Максатты аудитория	Target audience
Цель	Максат	Aim
Церемония	Рәсім (церемония)	Ceremony
Ч		
Человек	Адам	Human
Чувства	Сезім	Feeling
Чувственная информация	Сезімтал ақпарат	Perceptible information
Ш		
Шанырак	Шаңырак	Shanyrak
Шашу	Шашу	Shashu
Шоу	Шоу	Show
Э		
Экология	Экология	Ecology
Экспозиция	Экспозиция	Exposition
Экспонат	Экспонат	Showpiece
Эмоции	Эмоциялар	Emotions
Эмпатия	Эмпатия	Empathy
Эпос	Эпос	Epic
Этнос	Этнос	Ethnos
Ю		
ЮНЕСКО	ЮНЕСКО	UNESCO
Юрта	Киіз үй	Yurt
Я		
Язык	Тіл	Language

Литература

Нормативные документы

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319-III (с изменениями и дополнениями по состоянию на 04.07.2013 г.). – Правовой портал КарГУ им. Е.А. Букетова. – <http://pravo.ksu.kz/>.
2. Закон Республики Казахстан «О культуре» от 15 декабря 2006 года № 207. – «Казахстанская правда» от 26 декабря 2006 года.
3. Закон Республики Казахстан «О государственной молодежной политике в Республике Казахстан» от 7 июля 2004 года № 581-II (с изменениями и дополнениями по состоянию на 03.07.2013 г.). – Правовой портал КарГУ им. Е.А. Букетова. – <http://pravo.ksu.kz/>.
4. Закон Республики Казахстан «О государственных символах Республики Казахстан» от 4 июня 2007 года № 258. – «Казахстанская правда» от 5 июня 2007 года.
5. Закон Республики Казахстан «О языках в Республике Казахстан» от 11 июля 1997 года № 151-1, с изменениями и дополнениями по состоянию на 27 июля 2007 года. – Законодательство Республики Казахстан. – http://kazakhstan.news-city.info/docs/sistemsj/dok_oeqacz.htm.
6. Закон Республики Казахстан «О праздниках в Республике Казахстан» от 13.12.2001 № 267-2. – Казахстанская правда от 14 декабря 2001 года.
7. Закон Республики Казахстан «О внесении дополнения в Закон Республики Казахстан «О праздниках в Республике Казахстан» от 25 июня 2008 года № 47-IV – ЗРК. – http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30189255.
8. Закон Республики Казахстан «О внесении дополнения в Закон Республики Казахстан «О праздниках в Республике Казахстан» от 14 декабря 2011 года № 509-IV – ЗРК. – Казахстанская правда от 14 декабря 2011 года.
9. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 годы. – http://www.edu.gov.kz/fileadmin/user_upload/npa/Gosprogramma_na_2011-2020_gody.pdf.
10. Доктрина национального единства. – «Казахстанская правда» от 6 ноября 2009 года.
11. Стратегия «Казахстан 2050: новый политический курс состоявшегося государства». – http://www.akorda.kz/ru/page/page_kazakhstan-respublikasynyn-prezidenti-%E2%80%93-elbasy-n-a-nazarbaevtyyn-.
12. Концепция государственной молодежной политики Республики Казахстан до 2020 года «Казахстан 2020: путь в будущее». – http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31348880.
13. Казахстанский путь-2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее: Послание Президента страны Н.А. Назарбаева народу Казахстана. – «Казахстанская правда» от 18 января 2014 года.

Научные, учебные, методические издания

14. Аванесова Г.А. Культурно-досуговая деятельность. Теория и практика организации. – М.: «Аспект-Пресс», 2006. – 236 с.
15. Воловик А.Ф., Воловик В.А. Педагогика досуга. – М.: Педагогика, 1998. – 298 с.
16. Жарков А.Д. Технология культурно-досуговой деятельности: Учебно-методическое пособие. Изд. 2-е, перераб., доп. – 2002. – 202 с.
17. Калыбекова А. Теоретические и прикладные основы народной педагогики казахов. – Алматы: БАУР, 2005. – 200 с.
18. Методические рекомендации по организации досуга студентов / Сост. С. Кентбек, К.Г. Гаркуша. – Караганды: Изд-во КарГУ, 2009. – 84 с.
19. Студенттердің бос уақытын ұйымдастыру бойынша әдістемелік нұсқаулар / Құраст. С.К. Кентбек, К.Г. Гаркуша, Ж.Т. Нығметова – Қарағанды: ҚарМУ баспасы, 2010. – 84 б.
20. Шубина И.Б. Организация досуга и шоу-программ. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2003. – 352 с.

Словари и справочные издания

21. Коджаспирова Г.М., Коджаспиров А.Ю. Педагогический словарь. – М.: Педагогика, 2000. – 219 с.
22. Кравченко А.И. Культурология: словарь. – М.: Академический проект, 2001 – 319 с.
23. Ожегов С.Н. Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений. – М.: Феникс, 2003 – 939 с.
24. Педагогика досуга: терминологический словарь / сост. О.Н. Хахлова. — Уфа: Изд-во БГПУ, 2007. – 50 с.
25. Русско-казахский разговорник для студентов = Студенттерге арналған орысша-қазақша тілашар: научное издание / Д. Махат . – Алматы: Сөздік-Словарь, 2002. – 151 с.
26. Русско-казахский разговорник для научных сотрудников = Ғылым саласы бойынша орысша-қазақша тілдескіш: научное издание / Құраст. М.С. Жолшаева, Б.С. Капалбеков. – Алматы: Сөздік-Словарь, 2003. – 191 б.
27. Словарь иностранных слов и выражений / Н.В. Трус, Т.Г. Шубина. – Минск, АСТ-пресс, 1999. – 576 с.
28. Словарь по социальной педагогике: Уч. пособие. – М.: Академия, 2002. – 365 с.
29. Sozdik.kz: русско-казахский и казахско-русский онлайн словарь. – <http://sozdik.kz/>.
30. Русско-английский культурологический словарь / Cultural Guide to Russia/ А. Бурак, С. Тюленев, Е. Вихрова. – АСТ, Астрель. 2002. – 128 с.
31. Русско-английский энциклопедический словарь искусств и художественных ремесел в 2 томах/ А.А. Азаров. – Флинта, 2005. – 1616 с.
32. Большой англо-русский и русско-английский словарь. 200 000 слов и выражений/ В. К. Мюллер. – 2011.- 1008 с.

33. АБВУУ Lingvo x3 Европейская версия/ тематический русско-английский и англо-русский онлайн словарь. – <http://kz.lingvo.ru/>
34. Русско-английский и англо-русский онлайн словарь. – <http://www.multitran.ru>.

Репозиторий Қарғу

**РУССКО-КАЗАХСКО-АНГЛИЙСКИЙ
СЛОВАРЬ-СПРАВОЧНИК
ПО ОРГАНИЗАЦИИ СТУДЕНЧЕСКОГО ДОСУГА**

**Кентбек Салават Камшыбаевич,
Гаркуша Кира Георгиевна,
Ныгметова Жаксыгуль Турсуновна,
Китибаева Альфия Каныбековна**

Подписано в печать 05.06.2013 г. Формат 60x84 1/16. Бумага офсетная. Объем 6
уч.-изд. л. Тираж 100 экз. Заказ № ____.

Отпечатано в типографии издательства КарГУ им. Е.А. Букетова
100012, Караганда, ул. Гоголя, 38.